

Miasto Tarnów

**RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU
OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA
TARNOWA NA LATA 2022-2028 ZE STRATEGIĄ
KRÓTKOTERMINOWĄ NA LATA 2022-2024
ZA LATA 2022-2023**

Tarnów, 2024 r.

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA TARNOWA NA LATA 2022-2028 ze strategią krótkoterminową na lata 2022-2024 ZA LATA 2022-2023

ZAMAWIAJĄCY:

Miasto Tarnów
ul. Adama Mickiewicza 2
33-100 Tarnów

WYKONAWCA:

TERRA PROJEKT
Danuta Mazurczak,
Joanna Witkowska S.C.
ul. Zamkowa 4a/1, 62-070 Dąbrówka
tel. +48 692 290 324, +48 883 855 117
biuro@terraprojekt.pl, www.terraprojekt.pl

Spis treści

1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	7
2. METODYKA SPORZĄDZANIA RAPORTU I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	7
4. STAN ŚRODOWISKA.....	9
3. REALIZACJA ZADAŃ ZAPLANOWANYCH W PROGRAMIE.....	11
5. OCENA REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA TARNOWA	66
6. ANALIZA OSIĄGNIĘTEGO EFEKTU EKOLOGICZNEGO ORAZ WERYFIKACJA WDRAŻANIA PROGRAMU	66
5. PODSUMOWANIE	69

Spis tabel

Tabela 1 Wykaz zrealizowanych zadań własnych Miasta w ramach Programu ochrony środowiska dla Miasta Tarnowa za lata 2022-2023	12
Tabela 2 Wykaz zrealizowanych zadań monitorowanych przez Miasto w ramach Programu ochrony środowiska dla Miasta Tarnowa za lata 2022-2023	25
Tabela 3 Wykaz działań zrealizowanych przez jednostki oświatowe w latach 2022-2023 w zakresie edukacji ekologicznej – Przedszkola publiczne.....	33
Tabela 4 Wykaz działań zrealizowanych przez jednostki oświatowe w latach 2022-2023 w zakresie edukacji ekologicznej – Szkoły podstawowe.....	49
Tabela 5 Wykaz działań zrealizowanych przez jednostki oświatowe w latach 2022-2023 w zakresie edukacji ekologicznej – Szkoły ponadpodstawowe.....	58
Tabela 6 Wskaźniki monitorowania i efekty realizacji Programu ochrony środowiska dla Miasta Tarnowa w latach 2022-2023	67
Tabela 7 Wysokość poniesionych kosztów na zadania własne i zadania monitorowane w latach 2022-2023.....	72

Spis użytych skrótów:

GDOŚ – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GMT – Gmina Miasta Tarnów
GIOŚ – Główny Inspektor Ochrony Środowiska
MPGK – Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej
NGO – „non governmental” organizacje pozarządowe
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PGL LP – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
PGNiG – Polskie Górnictwo naftowe i Gazownictwo
PIG – Państwowy Instytut Geologiczny
PUK – Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych
RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIM – Wydział Infrastruktury Miejskiej
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WOŚ – Wydział Ochrony Środowiska
ZDiK – Zarząd Dróg i Komunikacji

1. Podstawa prawna opracowania

Obowiązek sporządzania raportów z wykonania programu ochrony środowiska przez organ wykonawczy gminy, a następnie przedstawienia ich radzie gminy w cyklu dwuletnim wynika z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 54). Obowiązek sprawozdawczy jest następstwem realizacji przez Miasto Tarnów zapisów zawartych w art. 17 ust. 1 ww. ustawy, który zobowiązuje Prezydenta Tarnowa do opracowania Programu ochrony środowiska w celu realizacji polityki ochrony środowiska uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Polityka ochrony środowiska jest prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 324).

Niniejszy raport jest podsumowaniem dwóch poprzednich lat realizacji Programu ochrony środowiska i dotyczy okresu od stycznia 2022 do grudnia 2023 r. W związku z tym, w Raporcie znajduje się podsumowanie działań zawartych w „Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Tarnowa na lata 2022-2028” ze strategią krótkoterminową na lata 2022-2024, który został przyjęty Uchwałą Nr LXX/683/2022 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 15 września 2022 r.

Raport ma charakter informacyjny i podsumowujący w zakresie przedsięwzięć przewidzianych do realizacji przez Miasto Tarnów i inne jednostki organizacyjne oraz instytucje, wykonujące na terenie miasta zadania związane z szeroko rozumianą ochroną środowiska, w tym: gospodarką wodno-ściekową i ochroną wód, ochroną powietrza, ochroną powierzchni ziemi i gospodarką odpadami, ochroną przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym, ochroną przed poważnymi awariami, ochroną przyrody oraz edukacją ekologiczną, zgodnie z kompetencjami określonymi w różnych aktach prawnych. Informacje zawarte w Raporcie odnoszą się do postawionych celów i kierunków interwencji oraz harmonogramu zadań własnych i monitorowanych przewidzianych do realizacji w latach 2022-2024 z perspektywą do 2028 r.

2. Metodyka sporządzania Raportu i materiały źródłowe

Sposób opracowania Raportu został podporządkowany zagadnieniom znajdującym odzwierciedlenie w treści Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tarnowa na lata 2022-2028” ze strategią krótkoterminową na lata 2022-2024 (zwanym w dalszym ciągu treści Programem). Posiada formę tabelaryczną uwzględniającą osobno zadania własne Miasta oraz zadania monitorowane przez Miasto, w których zastosowano następującą strukturę:

- Obszar interwencji;
- Zadania przyjęte do realizacji;
- Opis przedsięwzięcia (jakościowy i ilościowy opis realizacji zadania bądź jego części);
- Jednostka realizująca (podmiot odpowiedzialny za realizację zadania);
- Termin realizacji w okresie sprawozdawczym;
- Poniesione koszty w PLN (podawano tylko w przypadku uzyskania tego rodzaju danych od podmiotu realizującego, bądź innego podmiotu posiadającego tego rodzaju dane);
- Źródła finansowania.

Raport został podporządkowany zagadnieniom znajdującym odzwierciedlenie w treści Programu i obejmują ocenę realizacji przyjętych celów.

Realizacja założeń Programu ochrony środowiska dla Miasta Tarnowa to poprawa stanu środowiska. W Programie wyznaczone zostały następujące obszary interwencji, cele i kierunki interwencji:

Ochrona klimatu i jakości powietrza

OKJP I. Ochrona powietrza

OKJP 1. Ochrona powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery

OKJP 2. Działania administracyjne, kontrolne i organizacyjne

OKJP 3. Działania edukacyjno-informacyjne.

Zagrożenia hałasem

ZH I. Poprawa klimatu akustycznego

ZH 1. Poprawa standardów klimatu akustycznego.

Pola elektromagnetyczne

PEM I. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

PEM 1. Ograniczanie negatywnego oddziaływania pól elektromagnetycznych na ludzi i środowisko.

Gospodarowanie wodami

GW I. Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych

GW 1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczania odpowiedniej jakości i ilości wody pitnej,

GW 2. Ograniczenie zużycia wody oraz ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych,

Gospodarka wodno-ściekowa

GWS I. Zrównoważone gospodarowanie wodą i racjonalna gospodarka wodno-ściekowa,

GWS 1. Poprawa funkcjonowania systemu gospodarki wodno-ściekowej.

Zasoby geologiczne

ZG I. Racjonalna gospodarka zasobami geologicznymi oraz ochrona złóż

ZG 1. Racjonalne wykorzystanie złóż,

ZG 2. Rekultywacja i rewitalizacja terenów pogórnicych.

Gleby

GL I. Dostosowanie do zmian klimatycznych oraz racjonalna gospodarka zasobami glebowymi

GL 1. Rekultywacja i remediacja gleb,

GL.2. Aktywność osuwisk.

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

GO I. Kształtowanie systemu gospodarki odpadami zgodnego z hierarchią sposobów postępowania z odpadami oraz przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym,

GO 1. Racjonalna gospodarka odpadami, monitoring oraz zapobieganie powstawaniu odpadów.

Zasoby przyrodnicze

ZP I. Ochrona i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych

ZP 1. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej,

ZP II. Prowadzenie trwale zróżnicowanej gospodarki leśnej,

ZP 2. Ochrona powierzchni i spójności lasów.

Zagrożenia poważnymi awariami

ZPA I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków,

ZPA 1. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

Raport opracowano na podstawie informacji zawartych w ankietach nadesłanych przez niżej wymienione urzędy i instytucje wskazane w Programie jako jednostki odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań i przedsięwzięć, w tym:

- Urząd Miasta Tarnowa,
- Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie (MPEC),
- Tarnowskie Wodociągi sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych sp. z o.o.,
- Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej sp. z o.o.,
- Jednostki oświatowe z terenu miasta Tarnowa,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie,
- Państwowy Instytut Geologiczny,
- Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.,
- Grupa Azoty S.A.,
- BRUK-BET,
- Nadleśnictwo Gromnik.

Część niezbędnych informacji pozyskano również z ewidencji i baz danych elektronicznych udostępnianych za pośrednictwem Internetu przez ww. instytucje i inne podmioty (np. Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych o Lasach Lasów Państwowych, WIOŚ w Krakowie, Państwowy Instytut Geologiczny).

4. Stan środowiska

Jakość powietrza atmosferycznego

Na terenie miasta Tarnowa zlokalizowane są stanowiska pomiarowe, z których wyniki są wykorzystane w ocenie rocznej stanu powietrza ze względu na ochronę zdrowia. Stacje pomiarowe znajdują się w miejscach:

- ul. Bitwy pod Studziankami - stanowiąca tło miejskie
- ul. Ks. Romana Sitko służąca do pomiaru zanieczyszczeń komunikacyjnych

Na stacji monitoringu tła miejskiego wykonywane są pomiary manualne zanieczyszczeń As, B(a)P, Cd, Ni, PB, PM10, PM2,5 oraz pomiary automatyczne zanieczyszczeń NO₂, O₃ natomiast na stacji monitoringu komunikacyjnego wykonywane są pomiary automatyczne zanieczyszczeń: C₆H₆, CO, NO₂, PM10 i PM2,5.

Ocena jakości powietrza przeprowadzona z uwzględnieniem kryteriów ochrony zdrowia w latach 2022-2023 wykazała, iż w strefie miasto Tarnów, w 2022 r. wystąpiły przekroczenia stężenia docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Ze względu na stwierdzone przekroczenia dopuszczalnego poziomu substancji przypisano klasę C - powyżej poziomu docelowego. Z kolei w 2023 r. poziom docelowy benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 został dotrzymany. Ponadto, w 2022 i 2023 roku, na obszarze strefy przekroczony został poziom celu długoterminowego ozonu ze względu na ochronę zdrowia ludzi.

Dla pozostałych zanieczyszczeń tj. dwutlenku siarki, pyłu zawieszonego PM2,5, tlenku węgla, benzenu, ołowiu, arsenu, kadmu oraz niklu w pyłe zawieszonym PM10, tlenków azotu, odpowiednio poziomy dopuszczalne lub docelowe na terenie strefy miasta Tarnowa zostały dotrzymane. Strefa w ocenie uzyskała klasę A.

O jakości powietrza w czasie rzeczywistym informują również następujące mierniki jakości powietrza na zlokalizowane na terenie miasta Tarnowa:

- działające w systemie Airly,
- udostępnione przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego,
- wyświetlane są również na tablicach informacyjnych zainstalowanych na 56 przystankach komunikacji publicznej.

Na podstawie wielomiesięcznych obserwacji stwierdzono, że wyniki pomiarów z urządzeń w systemie Airly są zgodne i potwierdzane przez pomiary monitoringu państwowego (na stacjach GIOŚ).

Stan wód powierzchniowych

Monitoring jakości wód jest jednym z podsystemów państwowego monitoringu środowiska prowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska. GIOŚ realizuje wspomniane zadanie na wybranych jednolitych częściach wód powierzchniowych w ramach monitoringu diagnostycznego. Ostatnie badania stanu wód powierzchniowych miasta Tarnowa przeprowadzone zostały w 2022 roku w 1 punkcie pomiarowo-kontrolnym Biała - Tarnów zlokalizowanym na odcinku rzeki Białej Tarnowskiej od Rostówki do ujścia. Status jednolitej części wód powierzchniowych w tym punkcie pomiarowo-kontrolnym jest naturalny. Wyniki monitoringu wskazały 4 klasę elementów biologicznych ze względu na przekroczone wskaźniki ichtiofauny i makrofity, Klasa elementów fizykochemicznych w grupie 3.1.-3.5. wykazała klasę poniżej stanu dobrego (>2), natomiast elementy fizykochemiczne (specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne 3.6) wskazały 2 klasę – wody dobrej jakości. Nie określono stanu ekologicznego, stanu chemicznego ani nie określono ogólnego stanu wód w badanym punkcie.

Stan wód podziemnych

Ostatnie badania stanu chemicznego wód podziemnych dla miasta Tarnowa prowadzone były w 2022 r. w dwóch punktach monitoringu regionalnego, zlokalizowanych na ujęciach wód podziemnych w Kępie Bogumiłowickiej (gm. Wierzchosławice) oraz Tarnów-Świerczków. Na podstawie badań sporządzono ocenę stanu chemicznego wód podziemnych w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 roku. Przeprowadzone badania wykazały, że wody podziemne dobrej jakości (klasa II) występowały w punkcie Tarnów-Świerczków, a wody zadowalającej jakości (klasa III) - w punkcie Kępa Bogumiłowicka.

Monitoring hałasu

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 54) dla dróg, po których przejeżdża ponad 3 mln pojazdów rocznie oraz odcinków linii kolejowych po których przejeżdża ponad 30 tys. pociągów rocznie oraz miast powyżej 100 tys. mieszkańców, istnieje obowiązek stworzenia strategicznej mapy hałasu. Mapy te stanowią podstawę do opracowania programu działań ograniczających uciążliwość akustyczne, ponadto dostarczają również istotnej wiedzy na temat klimatu akustycznego otoczenia przedmiotowych odcinków dróg i linii kolejowych,

poprzez ujęcie poziomów emisji, imisji i wrażliwości akustycznej obszarów, jak również poziomów przekroczeń wartości dopuszczalnych określonych wskaźnikami L_{DWN} i L_N . Mapy te są podstawą do opracowania programów ochrony środowiska przed hałasem (POŚpH). Strategiczne mapy hałasu sporządza zarządca drogi co 5 lat i przedkłada marszałkowi właściwego województwa oraz Generalnemu Inspektorowi Ochrony Środowiska. Programy ochrony środowiska przed hałasem mają na celu zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej lub na poziomie wartości dopuszczalnej. Natomiast na obszarach, gdzie normy nie są dotrzymane należy dążyć do zmniejszenia hałasu do co najmniej dopuszczalnego.

W 2022 r. zostały wykonane strategiczne mapy hałasu przez GDDKiA w Krakowie, PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. oraz Urząd Miasta Tarnowa.

Strategiczna mapa hałasu dla dróg krajowych po których porusza się ponad 3 mln. pojazdów rocznie objęła również miasto Tarnów, gdzie stwierdzono, że liczba osób narażonych na hałas drogowy w przedziałach poziomu L_{DWN} wynosi w zakresie od 55-59,9 dB około 300 mieszkańców natomiast dla poziomu L_N w zakresie od 50 do 54,9 dB – 100 mieszkańców.

„Strategiczna mapa hałasu miasta Tarnowa” obejmowała zakresem tereny zlokalizowane w granicach administracyjnych miasta i objęto odcinki dróg o natężeniu ruchu większym od 1.000 pojazdów na dobę. Wyznaczono w tym celu 35 punktów zlokalizowanych w obrębie najbardziej hałaśliwych ulic. Liczba osób narażonych na hałas drogowy w przedziałach poziomu L_{DWN} w zakresie od 55 do 74,9 dB wyniosła około 25,1 tys. osób, natomiast dla poziomu L_N w zakresie od 50 do 64,9 dB wyniosła 11,7 tys. osób.

Hałas kolejowy jest generowany przez pociągi przejeżdżające po liniach kolejowych, a także przez odcinki stacji kolejowych. W granicach administracyjnych Tarnowa zlokalizowane są odcinki poniższych linii kolejowych:

- Linia nr 91 Kraków Główny - Medyka,
- Linia nr 96 Tarnów - Leluchów,
- Linia nr 115 Tarnów - Szczucin,
- Linia nr 609 Tarnów Filia - Tarnów Wschodni,
- Linia nr 987 Tarnów Mościce - Mościce Azoty.

Największy wpływ na klimat akustyczny na terenie miasta ma linia kolejowa nr 91 Kraków Główny - Medyka i właśnie przy niej wyznaczono 3 punkty pomiarowe. Liczba osób narażonych na hałas kolejowy w przedziałach poziomu L_{DWN} w zakresie od 55 do 64,9 dB wyniosła około 200 osób, natomiast dla poziomu L_N w zakresie od 50 do 54,9 dB wyniosła 200 osób.

Tarnów jest jednym z większych ośrodków przemysłowych w Polsce. Dominującymi gałęziami przemysłu w mieście jest branża chemiczna, maszynowa, spożywcza, budowlana oraz szklarska. W ramach opracowania strategicznej mapy hałasu wyznaczono punkty pomiarowe zlokalizowane na terenie 7 zakładów przemysłowych (po 1 punkcie w każdej lokalizacji). Nie stwierdzono przekroczeń hałasu w miejscach, w których mieszkają mieszkańcy narażeni na hałas przemysłowy.

Monitoring pól elektromagnetycznych

Monitoring pól elektromagnetycznych na terenie miasta Tarnowa odbywa się w ramach stałej sieci monitoringu w punktach: ul. Rynek i ul. Szujskiego, prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Ostatnie wyniki emisji pól elektromagnetycznych z 2022 roku dla składowej elektrycznej były poniżej progu dopuszczalnego.

Przyroda

Na terenie Tarnowa znajdują się formy ochrony przyrody: rezerwat przyrody „Debrza”, fragment obszaru Natura 2000 „Dolny Dunajec” i 45 pomników przyrody, występujących w postaci pojedynczych drzew i ich skupisk (grupy, parki, aleje) oraz głazów narzutowych. W 2023 roku Rada Miejska uchwaliła dwa nowe pomniki przyrody – dąb szypułkowy o obw. 270 cm znajdujący się na terenie Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej przy ul. Bema 13 oraz dąb szypułkowy o obw. 245 cm na Placu Bohaterów Getta w Tarnowie. Pomniki przyrody w Tarnowie są poddawane stałej obserwacji i kontroli stanu zdrowotnego.

W Tarnowie lasy, tereny zadrzewione i zakrzewione zajmują obszar 471 ha (6,5 % powierzchni miasta). Najwięcej terenów zielonych zlokalizowane jest w strefach podmiejskich, natomiast znacznie mniej zieleni jest w śródmieściu, między ciasno zabudowanymi nieruchomościami. Tereny zieleni miejskiej zgrupowane w 9 rejonach są utrzymywane przez firmy specjalistyczne.

3. Realizacja zadań zaplanowanych w Programie

Raport został podporządkowany zagadnieniom znajdującym odzwierciedlenie w treści Programu i obejmuje ocenę realizacji przyjętych celów.

Harmonogram zadań własnych i monitorowanych obejmował zadania zaplanowane w szerokim przedziale czasowym, a część zadań wykroczyła poza ramy czasowe przyjęte podczas sporządzania dokumentu. W niniejszym Raporcie przedstawiono zadania z zakresu poszczególnych sektorów związanych z ochroną środowiska, zrealizowane w latach 2022-2023, ze szczegółowym raportowaniem zadań zapisanych w harmonogramach rzeczowo-finansowych.

Tabela 1 Wykaz zrealizowanych zadań własnych Miasta w ramach Programu ochrony środowiska dla Miasta Tarnowa za lata 2022-2023

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA (OKJP)								
1.	OKJP 1.2. Budowa i modernizacja dróg na terenie miasta oraz budowa systemu zarządzania ruchem drogowym	Modernizacja ul. Zakątnej.	GMT – ZDiK	2023	-	746 846,65	746 846,65	Budżet Miasta
1.1.		Modernizacja ul. Piłsudskiego od ul. Kopernika do ul. Mickiewicza.	GMT – ZDiK	2023	-	1 462 231,92	1 462 231,92	Budżet Miasta, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
1.2.		Budowa ulicy Czereśniowej ETAP 3.	GMT – ZDiK	2023	-	359 251,75	359 251,75	Budżet Miasta
1.3.		Modernizacja ul. Legionów od ul. Wójcickiego do parkingu przy Kantorii.	GMT – ZDiK	2023	-	299 983,27	299 983,27	Budżet Miasta
1.4.		Budowa ul. Koziola - nakładka asfaltowa.	GMT – ZDiK	2023	-	149 352,80	149 352,80	Budżet Miasta
1.5.		Modernizacja ul. Ledóchowskich.	GMT – ZDiK	2023	-	199 997,30	199 997,30	Budżet Miasta
1.6.		Modernizacja ul. Konopnej.	GMT - ZDiK	2023	-	99 954,85	99 954,85	Budżet Miasta
1.7.		Modernizacja drogi dojazdowej na os. Zielonym.	GMT - ZDiK	2023	-	339 854,93	339 854,93	Budżet Miasta
1.8.		Modernizacja drogi wewnętrznej na dz. nr 366/2 obr. 0005 w Tarnowie (ul. Klikowska - boczna).	GMT – ZDiK	2023	-	84 991,57	84 991,57	Budżet Miasta
1.9.		Rozbudowa drogi powiatowej nr 1373K ul. Szkotnik w Tarnowie w km 0+005,85 do 0+421,11 oraz przebudowa skrzyżowania ulic Szkotnik i Szujskiego oraz ulic Szkotnik, Mościckiego i Sikorskiego w Tarnowie wraz z budową kanalizacji deszczowej, oświetlenia ulicznego, kanału technologicznego i przebudową niezbędnej infrastruktury.	GMT – ZDiK	2023	-	12 093 911,25	12 093 911,25	Budżet Miasta + rezerwa subwencji ogólnej + Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
1.10		Budowa ulic: Równoległej i Pasterskiej wraz z kolektorem odwadniającym w ulicy Czarna Droga, Równoległa i Pasterska (ul. Równoległa).	GMT - ZDiK	2022	3 982 556,00	-	3 982 556,00	Budżet Miasta + Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
1.11		Budowa ul. Czereśniowej do ul. Śliwkowej.	GMT – ZDiK	2022	189 550,92	-	189 550,92	Budżet Miasta
1.12	Modernizacja ul. Dr. Józefa Koziola.	GMT – ZDiK	2022	115 991,11	-	115 991,11	Budżet Miasta	

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
1.13		Przebudowa ul. Ks. Kmiecika.	GMT – ZDiK	2022	83 982,84	-	83 982,84	Budżet Miasta
1.14		Budowa drogi gminnej ul. Mrożka w km 0+003,00 do 0+166,75 w miejscowości Tarnów, miasto Tarnów.	GMT - ZDiK	2023	-	1 861 982,66	1 861 982,66	Budżet Miasta + Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
2.		Budowa ścieżki rowerowej z ciągiem pieszym przy al. Piaskowej.	GMT - ZDiK	2023	-	299 499,99	299 499,99	Budżet Miasta
2.1		Budowa drogi rowerowej na ul. Pasterskiej w ramach: „Budowa ulic: Równoległej i Pasterskiej wraz z kolektorem odwadniającym w ulicy Czarna Droga, Równoległa i Pasterska (ul. Równoległa).	GMT – ZDiK	2022	Koszt podany przy inwestycji drogowej	-	Koszt podany przy inwestycji drogowej	Budżet Miasta + Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
2.2	OKJP 1.3. Budowa ścieżek rowerowych	Budowa drogi rowerowej na ul. Szkotnik w ramach: „Rozbudowa drogi powiatowej nr 1373K ul. Szkotnik w Tarnowie w km 0+005,85 do 0+421,11 oraz przebudowa skrzyżowania ulic Szkotnik i Szujskiego oraz ulic Szkotnik, Mościckiego i Sikorskiego w Tarnowie wraz z budową kanalizacji deszczowej, oświetlenia ulicznego, kanału technologicznego i przebudową niezbędną.	GMT - ZDiK	2023	-	Koszt podany przy inwestycji drogowej	Koszt podany przy inwestycji drogowej	Budżet Miasta + rezerwa subwencji ogólnej + Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
2.3.		Budowa drogi pieszo – rowerowej na ul. Mrożka w ramach: „Budowa drogi gminnej ul. Mrożka w km 0+003,00 do 0+166,75 w miejscowości Tarnów, miasto Tarnów”.	GMT - ZDiK	2023	-	Koszt podany przy inwestycji drogowej	Koszt podany przy inwestycji drogowej	Budżet Miasta + Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
3.	OKJP 1.4. Termomodernizacja obiektów budowlanych	Brak działań w analizowanym okresie.	GMT	-	-	-	-	-
4.	OKJP 2.1. Określanie warunków korzystania ze środowiska w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza w wydawanych pozwoleniach zintegrowanych i pozwoleniach na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza	Liczba wydanych pozwoleń na wprowadzanie gazów i pozwoleń zintegrowanych wraz ze zmianami decyzji 2022 r. 3 2023 r. 10.	GMT	2022-2023	-	-	-	-

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
5.	OKJP 2.2. Rozpatrywanie informacji zgłoszeń/ wyników pomiarów, dotyczących przestrzegania norm środowiskowych oraz wywiązywania się z obowiązków związanych z korzystaniem ze środowiska w zakresie emisji gazów i pyłów	Funkcjonariusze Straży Miejskiej w Tarnowie na podstawie upoważnień wydanych przez Prezydenta Miasta Tarnowa dokonują wszelkich kontroli w sprawie przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska, uchwały antysmogowej oraz przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Na podstawie tych upoważnień strażnicy mogą m. in. wchodzić do domów i dokonywać kontroli pieców i kotłów w zakresie stosowania przepisów o ochronie środowiska, sprawdzając jakie paliwa są używane do ogrzewania domów, a w szczególności czy w paleniskach domowych nie dochodzi do spalania odpadów. Liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania uchwały antysmogowej i spalania odpadów bądź pozostałości roślinnych Sejmiku w zakresie wymagań dla jakości paliw i ograniczania powstawania nowych źródeł emisji (kontrole interwencyjne i planowe) w 2022 roku – 69, w 2023 roku 46. Liczba wykrytych wykroczeń w zakresie spalania odpadów i pozostałości roślinnych w 2022 roku 24 (w tym 15 ognisk) w 2023 roku 9 (w tym 7 ognisk)	GMT	2022-2023	W ramach działalności	W ramach działalności	W ramach działalności	Budżet Miasta
6.	OKJP 2.3. Kontynuacja akcji dofinansowania kosztów inwestycji związanych ze zmianą systemu ogrzewania oraz zakupem i montażem kolektorów słonecznych (zwiększenie puli dotacji)	Gmina udziela dotacji celowej z budżetu Gminy Miasta Tarnowa na dofinansowanie kosztów inwestycji związanych ze zmianą systemu ogrzewania lub wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii zgodnie z przyjętą uchwałą nr IX/75/2019 z dnia 28 marca 2019 r. oraz (od 2023 r.) zgodnie z Zarządzeniem Nr 163/2023 Prezydenta Miasta Tarnowa z dnia 18 kwietnia 2023 r. w sprawie wdrożenia programu priorytetowego „Ciepłe Mieszkanie”. W mieście działa także punkt konsultacyjno-informacyjny programu	Urząd Miasta Tarnowa	2022-2023	3 025 169,17	4 190 955,15	7 216 124,32	1 391 678,34 GMT + 5 745 595,98 środki własne mieszkańców + 78 850,00 NFOŚiGW

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
		<p>„Czyste Powietrze”, w ramach którego mieszkańcy składają wnioski o dofinansowanie do wymiany źródła ciepła lub termomodernizacji budynku.</p> <p>W 2022 r. zlikwidowano nieekologiczne źródła ogrzewania w 138 lokalach/budynkach, na powierzchni 8127,37 m², w tym:</p> <p>Podłączenia do sieci ciepłowniczej: 27 szt.</p> <p>Ogrzewanie gazowe: 87 szt.,</p> <p>OZE, pompa ciepła: 1 szt.,</p> <p>Ogrzewanie elektryczne: 23 szt.</p> <p>Przeprowadzone termomodernizacje budynków jednorodzinnych i wielorodzinnych z dotacji udzielonych przez Miasto: 133 lokale/budynki powierzchnia 65 188,99 m²</p> <p>2023 r.: w 115 lokalach/budynkach, na powierzchni 6492,36 m²</p> <p>Podłączenia do sieci ciepłowniczej: 20 szt.,</p> <p>Ogrzewanie gazowe 41 szt.,</p> <p>OZE, pompa ciepła: 3 szt.,</p> <p>Ogrzewanie elektryczne: 46 szt.</p> <p>Biomasa: 5 szt.,</p> <p>Przeprowadzone termomodernizacje budynków jednorodzinnych i wielorodzinnych: 47 lokali/budynków, powierzchnia 1200 m².</p>						
7..	OKJP 2.4 Kontrola wdrażania działań określonych w Programie Ograniczenia Niskiej Emisji dla Miasta Tarnowa	Kampania informacyjna i konsultacje społeczne przy wdrożeniu Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Gminy Miasta Tarnowa.	GMT - ZDiK	2022	186 690,00	-	186 690,00	Budżet Miasta +Program Operacyjny Pomoc Techniczna
7.1.		Działania informacyjno-promocyjne komunikacji miejskiej oraz Tarnowskiego Roweru Miejskiego w ramach Europejskiego Tygodnia Mobilności.	GMT - ZDiK	2022-2023	Bezkosztowo w ramach uczestnictwa w ogólnej imprezie miejskiej	Bezkosztowo w ramach uczestnictwa w ogólnej imprezie miejskiej	Bezkosztowo w ramach uczestnictwa w ogólnej imprezie miejskiej	Budżet Miasta

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
8..	OKJP 3.1. Kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie kogeneracji, konieczności oszczędzania energii ciepłej i elektrycznej oraz uświadamianie o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości	<p>W trakcie kontroli pieców pod kątem przestrzegania uchwały antysmogowej i spalania odpadów strażnicy przeprowadzają rozmowy, a także przekazują pakiety materiałów edukacyjnych na temat obowiązujących przepisów w zakresie ochrony przyrody, w szczególności dotyczących zakazu spalania odpadów w piecach, jak również o zapisach uchwały antysmogowej. Materiały edukacyjne na temat wpływu zanieczyszczeń na zdrowie, możliwości pozyskania dofinansowania oraz obniżenia kosztów ogrzewania są również dostępne dla mieszkańców w siedzibie Straży Miejskiej w Tarnowie przy ul. Nadbrzeżnej Dolnej 7.</p> <p>Liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania uchwały antysmogowej i spalania odpadów bądź pozostałości roślinnych:</p> <p>2022 r.: 366 kontroli w tym 49 kontroli interwencyjnych 2023 r.: 176 kontroli, w tym 36 kontroli interwencyjnych.</p>	GMT	2022-2023	W ramach działalności	W ramach działalności	W ramach działalności	Budżet Miasta
9.	OKJP 3.2. Promocja korzystania z transportu publicznego w mieście	<p>Organizacja akcji edukacyjnych promujących wykorzystanie zrównoważonych form transportu w 2022 r.: 2 akcje edukacyjne: W 2023 r.: 3 akcje edukacyjne</p> <p>W 2022 r. w ramach Europejskiego Tygodnia Mobilności zorganizowano znakowanie rowerów przez Straż Miejską oraz przeprowadzono liczne konkursy z nagrodami. Zorganizowano również akcję Rowerem do szkoły oraz prezentację "ekosamochodów". Ponadto 22 września zorganizowano Dzień bez samochodu.</p> <p>W 2023 r. udział Miasta Tarnowa w „Rowerowej Stolicy Polski 2023” oraz „Europejskim Tygodniu Mobilności”.</p>	GMT	2022-2023	??	??		Budżet Miasta

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
		Kampania „Transport przyjazny środowisku” – tematyka transportu drogowego, ekologicznych form transportu, korzystania z komunikacji miejskiej, ścieżek rowerowych i rowerów miejskich w artykule tygodnika Gazety Tarnowskiej i serwisie www.tarnow.naszemisto.pl . Kampania zorganizowana w ramach Projektu LIFE-IP EKOMAŁOPOLSKA „Wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego”.						
9.1.		Utworzenie parkingu typu Bike&Ride na 12 miejsc parkingowych.	GMT	2023		???		???
9.2.		Zintegrowany transport aglomeracyjny. Inwestycja polegała m.in. na montażu samoobsługowych stacji naprawy rowerów, wiat zadaszonych i stojaków dla rowerów, nowych wiat autobusowych na przystankach, montażu stacji roweru miejskiego wraz z rowerami, budowa ścieżki rowerowej.	GMT - ZDiK	2022-2023	787 734,77	807 683,00	1 595 417,77	Budżet Miasta
10.		Akcje informacyjne dotyczące uchwały antysmogowej dla Małopolski i dostępnych form dofinansowania do wymiany kotłów prowadzone są przez zatrudnionych Ekodoradców w punktach obsługi Programu „Czyste Powietrze” w oparciu o porozumienie z WFOŚiGW w Krakowie.	GMT	2022-2023	76 628,45	131 667,84	208 296,29	Środki NFOŚiGW, środki unijne
10.1	OKJP 3.3. Promocja OZE oraz edukacja w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej	Kampanie ekologiczne mające na celu podniesienie świadomości w zakresie ochrony powietrza przy wsparciu środków z NFOŚiGW: „Razem stwórzmy lepszy klimat! – działania edukacyjne w zakresie przeciwdziałania emisjom”. W ramach kampanii zorganizowano szereg działań mających zaktywizować dzieci i młodzież do podejmowania świadomych, ekologicznych wyborów.	GMT	2023	-	73 000,00	73 000,00	NFOŚiGW, Budżet Miasta

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
		„Zieleń miejska w Tarnowie sprzyja klimatowi”. W ramach kampanii zakupiono łącznie 768 sztuk zielonych roślin doniczkowych, które przekazano mieszkańcom miasta oraz przedszkolakom i uczniom tarnowskich placówek oświatowych.						
10.2		Poprawa efektywności energetycznej miejskiego oświetlenia ulicznego: 2022 r.: wymiana 704 opraw sodowych na oświetlenie LED. 2023 r. wymiana 597 opraw sodowych na światła LED.	GMT	2022-2023	335 000,00	337 247,20	672 247,20	Budżet Miasta
10.3		Instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej: 2022 r.: 1 szt. instalacja fotowoltaiczna o mocy 14,76 kWp na budynku Warsztatów Terapii Zajęciowej SOSW przy ul. Klikowskiej 190. 2023 r.: 2 szt. na budynkach przy ul. Grottgera 25 oraz Krzyskiej 17B.	GMT	2022-2023	73 000,00	149 000,00	222 000,00	Środki własne, inne środki
10.4		Utworzenie 20 stacji ładowania pojazdów elektrycznych w 2022 r. Utworzenie 1 stacji ładowania pojazdów elektrycznych w 2023 r.	GMT	2022-2023	??	??		??
10.5		Działania edukacyjne w zakresie ochrony powietrza prowadzone w tarnowskich placówkach oświatowych: Ratujmy naszą planetę - zamiast zmieniać środowisko, zmieńmy siebie" - zrealizowana przy współpracy Urzędu Miasta Tarnowa w tarnowskich przedszkolach, szkołach podstawowych oraz ponadpodstawowych, a także placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa stanowi jeden z najistotniejszych czynników, które pozytywnie wpływają na aktualny i przyszły stan zasobów naturalnych (m.in. różnorodności biologicznej, powietrza, gleby,	GMT	2022-2023	88 432,88	129 620,80	218 053,68	Środki własne Miasta, NFOŚiGW, środki unijne

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
		wody) oraz jakość środowiska wokół nas w związku z gospodarowaniem odpadami, transportem, efektywnością energetyczną, adaptacją do zachodzących zmian klimatu. Działania podjęte w ramach kampanii skupiały się na pokazaniu dzieciom i młodzieży właściwych postaw proekologicznych.						
						SUMA	32 761 769,07	
ZAGROŻENIA HAŁASEM (ZH)								
1	ZH 1.1. Wymiana nawierzchni, zastosowanie nawierzchni o obniżonej hałaśliwości	Realizowane przy okazji inwestycji drogowych.	GMT	Zadanie ciągłe	--	-	-	-
2	ZH 1.2. Zastosowanie środków trwałego uspokojenia ruchu	Montaż słupków U-12c typu "flexi" przed przejściem dla pieszych w celu zwężenia pasów jezdni oraz ograniczenia prędkości przejazdu/dojazdu do przejść dla pieszych na ul. Elektrycznej.	GMT - ZDiK	2022	4 120,00	-	4 120,00	Budżet Miasta
2.1.		Montaż słupków U-12c typu "flexi" przed przejściami dla pieszych w celu zwężenia pasów jezdni oraz ograniczenia prędkości przejazdu/dojazdu do przejść dla pieszych na Al. Jana Pawła II - 3 lokalizacje.	GMT – ZDiK	2022	6 170,00	-	6 170,00	Budżet Miasta
2.2.		Ograniczenie prędkości do 20 km/h na ulicy Jeżynowej.	GMT – ZDiK	2022	875,00	-	875,00	Budżet Miasta
2.3.		Wykonanie azylu dla pieszych w ciągu ulicy Szujskiego w rejonie skrzyżowania z ulicą Wilsona.	GMT – ZDiK	2023	-	5 755,00	5 755,00	Budżet Miasta
2.4.		Wykonanie azylu dla pieszych w ciągu ulicy Słowackiego w rejonie skrzyżowania z ulicą Wojtarowicza.	GMT - ZDiK	2023	-	1 773,00	1 773,00	Budżet Miasta
						SUMA	18 693,00	
POLA ELEKTROMAGNETYCZNE (PEM)								

Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tarnowa na lata 2022-2028” ze strategią krótkoterminową na lata 2022-2024 za lata 2022-2023

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
1.	PEM 1.2. Wprowadzanie do planu zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi	Zapisy dotyczące ochrony przed polami elektromagnetycznymi wprowadzane są do opracowań planistycznych.	GMT	2022-2023	-	-	-	Budżet Miasta
2.	PEM 1.3. Prowadzenie i aktualizacja rejestru zgłoszeń źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne	Kompletny rejestr aktualizacji i zgłoszeń źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne znajduje się w Urzędzie Miasta Tarnowa. Brak przekazanego rejestru zgłoszeń do WIOŚ w Tarnowie.	GMT	2022-2023	-	-	W ramach działalności	Budżet Miasta
						SUMA	Bez kosztów	
GOSPODAROWANIE WODAMI (GW)								
1.	GW 2.2. Budowa i rozwój lokalnych systemów błękitno –zielonej infrastruktury służącej przechwytywaniu nadmiaru wód opadowych (z jezdni, parkingów ulic i dróg publicznych), ich retencji i zagospodarowania	Udzielanie dotacji na dofinansowanie kosztów inwestycji mającej na celu gromadzenie wód opadowych i roztopowych. w 2022 r. zamontowano 58 zbiorników naziemnych oraz 21 zbiorników podziemnych gromadzących wody opadowe i roztopowe. w 2023 r.: brak.	GMT	2022	84 723,07	0	84 723,07	Budżet Miasta
2.	<i>INNE zrealizowane zadania, niewymienione powyżej</i>	Utrzymanie cieków wodnych w odpowiednim stanie technicznym.	GMT - WIM	2022-2023	241 535,09	202 241,95	443 777,04	Budżet Miasta
						SUMA	528 500,11	
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA (GWS)								
1.	GWS 1.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej	Budowa kanalizacji opadowej na ul. Warneńczyka.	GMT - ZDiK	2022	429 069,62	-	429 069,62	Budżet Miasta
1.1.		Budowa ulic: Równoległej i Pasterskiej wraz z kolektorem odwadniającym w ulicy Czarna Droga, Równoległa i Pasterska.	GMT – ZDiK	2022	1 165 122,01	-	1 165 122,01	Budżet Miasta + Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
1.2.		Wykonanie kanalizacji deszczowej na ulicy I. Jarugi – Nowackiej.	GMT – ZDiK	2022	49 750,50	-	49 750,50	Budżet Miasta
1.3.		Wykonanie kanalizacji deszczowej na ulicy Izabeli Jarugi – Nowackiej.	GMT – ZDiK	2023	-	150 385,01	150 385,01	Budżet Miasta
1.4.		Budowa studni kanalizacji deszczowej w ciągu ul. Franciszkańskiej.	GMT – ZDiK	2022	48 284,39	-	48 284,39	Budżet Miasta
1.5.		Wykonanie kanalizacji ul. Olchowa.	GMT – ZDiK	2023	-	233 902,50	233 902,50	Budżet Miasta

Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tarnowa na lata 2022-2028” ze strategią krótkoterminową na lata 2022-2024 za lata 2022-2023

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
2.	GWS 1.3. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrola szczelności tych zbiorników	Ewidencja prowadzona na bieżąco. Kontrola nieszczelności zbiorników prowadzona w razie potrzeby.	GMT	Zadanie ciągłe	-	-	-	Budżet Miasta
						SUMA	2 076 514,03	
ZASOBY GEOLOGICZNE (ZG)								
1.	ZG 1.1 Ochrona zasobów geologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	Zapisy wprowadzane w razie potrzeby w ramach opracowywanych dokumentacji planistycznych.	GMT	Zadanie ciągłe	-	-	-	Budżet Miasta
						SUMA	Bez kosztów	
GLEBY (GL)								
1.	GL 1.1. Uzgodnienie dokumentacji projektowych do wydania decyzji rekultywacji terenu	Wydano 2 decyzje.	GMT , właściciele gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	2022-2023	-	-	-	Budżet Miasta
2.	GL 1.2. Remediacja terenów zanieczyszczonych	Nie podejmowano działań w tym zakresie.	GMT , sprawca zanieczyszczenia, właściciele gruntów	-	-	-	-	-
3.	GL 1.3 Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku rolnym, leśnym lub innym	Nie wydano decyzji w a analizowanym okresie.	GMT, właściciele gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	-	-	-	-	-
						SUMA	Bez kosztów	
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW (GO)								
1	GO 1.1. Realizacja zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta (tworzenie i utrzymanie PSZOK, w tym obsługa administracyjna)	Bieżące utrzymanie dwóch PSZOK-ów.	GMT	2022-2023	601 500,00	802 500,00	1 404 000,00	Budżet Miasta

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
2.	GO 1.2. Sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest	Akcja usuwania odpadów zawierających azbest. Dofinansowanie dla mieszkańców do usuwania wyrobów azbestowych: 2022 r.: 64,9 Mg 2023 r.: brak.	GMT właściciele nieruchomości/posejsi	2022-2023	31 471,30	-	31 471,30	Środki zewnętrzne w ramach projektu „Tarnów Nowe Spojrzenie”
3.		Kampania edukacyjna w tarnowskich placówkach oświatowych: „Ratujmy naszą planetę – zamiast zmieniać środowisko, zmieńmy siebie”. W ramach kampanii oprócz zajęć dydaktycznych, cyklu wycieczek i spacerów, zorganizowano akcje i konkursy ekologiczne (zbiórka makulatury, opakowań plastikowych typu PET, baterii, konkursy artystyczne o tematyce związanej z ochroną powietrza i klimatu).	GMT	2022	70 804,08	-	70 804,08	Środki WFOŚiGW w Krakowie 43 824,05, Budżet Miasta
3.1.	GO 1.3. Działania edukacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji)	Akcja „Zbiórka leków nieużytecznych” - podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców, nauka właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi a także poprzez zapewnienie utylizacji tych odpadów zabezpieczenie środowiska przed działaniem szkodliwych substancji: 2022 r.: zebrano 5 206,2 kg leków z 32 aptek, 2023 r.: zebrano 5 063,3 kg leków z 32 aptek.	GMT	2022-2023	46 855,80	48 101,35	94 957,15	Budżet Miasta
3.2.		Akcja „Sprzątanie Świata” - promowanie nieśmiecenia, edukacja odpadowa oraz inicjowanie działań, dzięki którym zmniejszy się nasz negatywny wpływ na środowisko.	GMT	2022-2023	6 999,99	3 896,64	10 896,63	Budżet Miasta
3.3.		Akcja „Posprzątaj z nami Małopolskę”, która stanowi kontynuację corocznej akcji „Wspólnie posprzątajmy Tarnów”. W ramach akcji zebrano: W 2022 r.: 0,5 Mg odpadów, W 2023 r.: 0,5 Mg odpadów.	GMT	2022-2023	9 488,92	6 377,40	15 866,32	Budżet Miasta
3.4.		Akcja ekologiczna „Zbieramy zużyte baterie” w Tarnowie: w 2022 r. zebrano 6,0 Mg baterii, w 2023 r. zebrano 7,428 Mg baterii.	GMT	2022-2023	12 116,98	14 366,74	26 483,72	WFOŚiGW – 43 824,05, Budżet Miasta

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
		Akcja ekologiczna „Zbiórka opakowań plastikowych”: w 2022 r. zebrano 6,295 Mg, w 2023 r. zebrano 4,14 Mg opakowań z tworzyw sztucznych. Akcja ekologiczna „Zbieram, segreguję, odzyskuję”: w 2022 r.: zebrano 7,18 Mg makulatury, w 2023 r. udało się zebrać 2,57 Mg makulatury.						
3.5.		Edukacja ekologiczna w zakresie postępowania z odpadami prowadzona w ramach działalności jednostek oświatowych na terenie miasta Tarnowa zebrana została w dodatkowych tabelach nr 2, 3 i 4.	Jednostki oświatowe	2022-2023	-	-	-	Budżet Miasta, środki zewnętrzne
4.	<i>INNE zrealizowane zadania, niewymienione powyżej</i>	Usuwanie dzikich wysypisk odpadów: 2022 r.: 14,5 Mg 2023 r.: 9,5 Mg.	GMT- WIM	2022	7 000,00	4 500,00	11 500,00	Budżet Miasta
						SUMA	1 665 979,20	
ZASOBY PRZYRODNICZE (ZP)								
1.	ZP 1.1. Inwentaryzacja form ochrony przyrody zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych	Brak realizacji w analizowanym okresie.	Urząd Miasta Tarnowa monitorowane: RDOŚ, GDOŚ, GIOŚ w Krakowie, Nadleśnictwo Gromnik, jednostki naukowo-badawcze, organizacje pozarządowe NGO	-	-	-	-	-
2.	ZP 1.2. Inwentaryzacja i bieżąca konserwacja pomników przyrody oraz aktualizacja (w razie potrzeby) ustanowionych aktów prawnych	Przeprowadzenie inwentaryzacji pomników przyrody oraz pielęgnacja ustanowionych pomników przyrody.	GMT	2022-2023	16 000,00	4 590,00	20 590,00	Budżet Miasta, środki Województwa
3.	ZP1.3.Tworzenie/ ustanawianie nowych form ochrony przyrody	Ustanowienie dwóch pomników przyrody: • Uchwała nr XCII/868/2023 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 października 2023 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody – dębu szypułkowego na Placu Bohaterów Getta w Tarnowie,	GMT	2023	Bez kosztów	Bez kosztów	-	-

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
		<ul style="list-style-type: none"> Uchwała nr XCII/869/2023 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 października 2023 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody – dębu szypułkowego przy ul. Generała Józefa Bema 13 w Tarnowie. 						
4.	ZP 1.4. Inwentaryzacja, identyfikacja oraz eliminacja gatunków obcych i inwazyjnych	Brak realizacji w analizowanym okresie.	GMT, RDOŚ w Krakowie, Nadleśnictwo Gromnik, gminy, właściciele prywatni, zarządcy	-	-	-	-	-
5.	ZP 1.5. Realizacja działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	Działania w zakresie promowania postaw proekologicznych mieszkańców: Konkurs fotograficzny „Wakacyjna przyroda”, Konkurs na wykonanie budki lęgowej „Zaprośmy ptaki do Tarnowa”, Konkurs na najpiękniejszy ogród i balkon „Zielony Tarnów”.	GMT- WOŚ	2022	10 888,82 5 399,59 11 490,05	11 526,30 5 400,00 17 101,28	22 415,12 10 799,59 28 591,33	Budżet Miasta
6.	ZP 2.1. Zachowanie i zwiększenie powierzchni lasów (w tym prowadzenie odnowień i zalesień) w obrębie wszystkich form własności	Brak realizacji w analizowanym okresie.	GMT	-	-	-	-	-
						SUMA	82 396,04	
ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI (ZPA)								
1.	ZPA 1.1. Dofinansowanie PSP, badanie przyczyn oraz usuwanie skutków poważnych awarii	Dofinansowanie zakupu średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego marki VOLVO.	GMT	2022	100 000,00	-	100 000,00	Budżet Miasta
						SUMA	100 000,00	
						RAZEM	37 233 851,45	

Źródło: opracowano na podstawie danych z ankietyzacji

Tabela 2 Wykaz zrealizowanych zadań monitorowanych przez Miasto w ramach Programu ochrony środowiska dla Miasta Tarnowa za lata 2022-2023

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA (OKJP)								
1.	OKJP 1.1. Prowadzenie monitoringu powietrza	Monitoring jakości powietrza prowadzony jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska koordynowany i prowadzony jest przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Na terenie miasta Tarnowa aktualnie działają dwie stacje pomiarowe monitorujące jakość powietrza w ramach PMŚ.	GIOŚ	2022-2023	-	-	-	Środki własne
2.	OKJP 1.5. Budowa lub modernizacja systemu energetycznego z uwzględnieniem instalacji służących redukcji emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w przemyśle	Budowa modułu silników gazowych do skojarzonego wytwarzania energii elektrycznej i ciepła. Budowa wolno stojących kolektorów słonecznych wraz z zewnętrzną instalacją ciepłowniczą.	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie	w trakcie realizacji	144 500,00	581 300,00	725 800,00	WFOŚiGW, środki własne
3.	OKJP 1.6. Budowa instalacji oczyszczania spalin dla kotłów WR25	Budowa instalacji suchego odsiarczania spalin dla kotła WR25 nr K-3.	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie	2023	-	3 646 800,00	3 646 800,00	WFOŚiGW, środki własne
4.	INNE działania MPEC S.A.	Przyłączenie do sieci miejskiej: W 2022 r.: 3 budynków oraz likwidacja 3 kotłów na paliwo stałe. W 2023 r.: 6 obiektów oraz likwidacja 4 kotłów na paliwo stałe. Przyłączenie do systemu ciepłowniczego: W 2022 r.: 27 budynków mieszkalnych i obiektów usługowych. W 2023 r.: 23 budynki mieszkalne i obiekty usługowe. W ramach programu „Centralna Ciepła Woda – komfort i bezpieczeństwo” włączenie: W 2022 r.: 162 lokali o łącznej mocy zamówionej 0,135 MW, W 2023 r.: 163 lokali o łącznej mocy zamówionej 0,136 MW.	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie	2022-2023	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
5.	OKJP 1.7. Budowa instalacji kogeneracji do produkcji energii z przetworzonych odpadów komunalnych z wykorzystaniem ciepła do miejskiej sieci ciepłowniczej w Tarnowie	Trwają prace przygotowawcze.	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie	w trakcie realizacji	53 400,00	5 000,00	58 400,00	NFOŚiGW, środki własne
6.	OKJP 1.8. Rozwój sieci gazowniczej	Przyłączanie nowych odbiorców do sieci gazowej: długość wykonanej sieci - 12 224 m, liczba nowych przyłączy -276 szt.	Polska Spółka Gazownictwa	2022-2023	-	-	-	Środki własne PSG
7.	OKJP 3.3. Promocja OZE oraz edukacja w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej	W 2022 r. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Tarnowie cyklicznie prowadziło w szkołach podstawowych "Lekcje ciepła". Ponadto przeprowadziło Kampanie edukacyjną "Rozsądnie korzystajmy z ciepła oraz współorganizuje następujące wydarzenia: Pożegnanie Babiego Lata, Małopolska Noc Naukowców oraz Festiwal Nauki i Techniki. W ramach projektu LIFE Małopolska w zdrowej atmosferze zorganizowano 9 wydarzeń ekologicznych (Konferencja ekologiczna, Wycieczka do oczyszczalni ścieków, Wakacje w zdrowej atmosferze, Wpływ po zdrowy oddech, Zdrowe śniadanie, Zawody Judo, Kiermasz ekologiczny, Rowerem do szkoły, Rowerowy Rajd Mikołajkowy). W 2023 r. . MPEC Tarnów zaangażowany był w organizację ogólnopolskiej kampanii edukacyjnej „20stopni.pl” na rzecz ograniczania zużycia ciepła, eliminacji wykorzystywania paliw kopalnych, a przez to ochrony powietrza i zasobów planety. Cykliczna akcja „Lekcje ciepła” projekt edukacyjno-ekologiczny, mający na celu popularyzację wiedzy o przyczynach powstawania zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałaniu smogowi, produkcji i oszczędzaniu energii, a także niemarnowaniu	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie, GMT	2022-2023	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
		<p>zasobów naturalnych. Stoisko edukacyjne MPEC Tarnów podczas wydarzeń miejskich. MPEC Tarnów zakupił i przekazał dla wszystkich oddziałów Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnowie, każdej tarnowskiej szkolnej biblioteki, a także do miejskich przedszkoli ponad sześćdziesiąt innowacyjnych albumów edukacyjnych pt. „Wielka Księga Ciepła”.</p> <p>Przeprowadzono warsztaty ekologiczne w 30 placówkach oświatowych nt. odnawialnych źródeł energii, roli drzew i lasów, gospodarki odpadami z użyciem rekwizytów, filmu, prezentacji, metody world cafe.</p> <p>Zorganizowano międzyprzedszkolny konkurs plastyczny „Mój wkład w czyste powietrze”</p> <p>Zorganizowano międzyszkolny konkurs na wykonanie makiety – „Miasto bez zanieczyszczeń” Opracowano broszurę nt. przeciwdziałania emisjom Przygotowano artykuł do gazety na temat emisji zanieczyszczeń, tzw. "niskiej emisji", dobrych praktyk w zakresie dbania o jakość powietrza. W ramach Projektu LIFE-IP EKOMAŁOPOLSKA „Wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego” 29 września 2023 r. współorganizowano warsztaty CIEPŁO-ZIMNO podczas Małopolskiej Nocy Naukowców. W ramach projektu przeprowadzono 26 zajęć edukacyjnych w tarnowskich placówkach oświatowych, podczas których poruszano zagadnienia związane z ochroną powietrza. Zorganizowano 2 konkursy ekologiczne (Ekozabawka oraz EkoMikołaj).</p> <p>Przeprowadzono 6 spotkań z mieszkańcami, podczas których poruszano tematykę uchwały antysmogowej oraz form wsparcia finansowego na inwestycje związane ze zmianą systemu ogrzewania. Zorganizowano</p>						

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
		18 wydarzeń o tematyce ochrony powietrza (6 spektakli teatralnych, Piknik Ekologiczny, Zawody Judo, Zawody pływackie, Junior NBA, Koszykówką po zdrowy oddech, Mikołajkowy rajd Rowerowy, Mikołajowy spacer z psem, Olimpiada o Polsce, zawody w piłce ręcznej x 2, Przedkszkoliada, Rowerem do szkoły). W listopadzie przygotowano obszerny artykuł w Gazecie Krakowskiej dot. uchwały antysmogowej, wpływu zanieczyszczeń na zdrowie oraz źródłach danych o jakości powietrza.						
8.	OKJP 3.4. Prowadzenie portalu analiz zużycia ciepła dla wielorodzinnych budynków mieszkalnych w Tarnowie: analizy.mpec.tarnow.pl	Zadanie prowadzone w trybie ciągłym	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie	2022-2023	-	-	-	nie dotyczy
9.	INNE zrealizowane zadania, niewymienione powyżej	Istotnym elementem działalności inwestycyjnej Grupy Azoty S.A. w 2022 roku była realizacja projektów związanych z poprawą efektywności oraz dostosowywaniem obszaru energetyki do wymagań konkluzji BAT. Do kluczowych projektów z tego obszaru należała tzw. modernizacja energetyki w GA S.A budowa turbogeneratorsa wykorzystującego parę z Wydziału Kwasu Siarkowego i instalacji Kwasu Azotowego Dwuciśnieniowego oraz rurociągu pary 4 MPa oraz dostosowanie Instalacji Odsiarczania Spalin do wymagań konkluzji BAT. Inwestycje mające wpływ na efekt środowiskowy w 2023 roku to przekazanie do użytkownika instalacji absorpcji IOS kotła K5 do wymagań konkluzji BAT oraz modernizację kotła gazowego K1.	Grupa Azoty S.A.	2022-2023	41 679 000	32 883 000	74 562 000	Środki własne
						SUMA	78 993 000,00	
ZAGROŻENIA HAŁASEM (ZH)								

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
1.	ZH 1.3. Restrukturyzacja przemysłu w celu zmniejszenia oddziaływania hałasu przemysłowego	Redukcja ponadnormatywnej emisji hałasu odbywa się poprzez: - optymalny dobór urządzeń i technologii w trakcie na etapie planowania inwestycji/modernizacji - optymalizację procesów produkcyjnych pod względem emisji hałasu - bieżące wykrywanie i usuwanie nieszczelności powodujących zwiększoną emisję hałasu - stosowanie osłon, kabin oraz tłumików akustycznych - prowadzenie okresowych kontroli hałasu Zgodnie z instrukcją systemu zarządzania środowiskowego dotyczącą „Zarządzania emisją hałasu do środowiska” już na etapie planowania inwestycji wykonywane są analizy akustyczne dotyczące wpływu planowanych przedsięwzięć na klimat akustyczny terenów sąsiadujących z GA SA.	Grupa Azoty S.A.	2022-2023	b.d.	b.d.	b.d.	-
					SUMA	Bez kosztów		
POLA ELEKTROMAGNETYCZNE (PEM)								
1.	PEM 1.1. Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych	Badania pól elektromagnetycznych wykonywane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W latach 2022-2023 na terenie miasta Tarnowa wykonano pomiary pól elektromagnetycznych w ramach stałej sieci monitoringu w 2 punktach pomiarowych. Przeprowadzone pomiary pokazały, że odnotowane wartości natężenia pola elektromagnetycznego nie tylko mieszczą się w normach, ale ich wartości są na niskich poziomach.	GIOŚ, podmioty zobowiązane do prowadzenia pomiarów	2022-2023	-	-	-	W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska
					SUMA	Bez kosztów		
GOSPODAROWANIE WODAMI (GW)								
1.	GW 1.1. Modernizacja ujęć, budowa i rozbudowa sieci wodociągowych	W latach 2022-2023 prowadzono rozbudowę i modernizację sieci wodociągowych oraz ujęć wody zgodnie z rocznymi planami inwestycyjno-modernizacyjnymi, które obejmowały:	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o. o.	Zadania o charakterze ciągłym	6 820 000	2 066 000	8 886 000	Środki Tarnowskich Wodociągów Sp. z o. o. oraz WFOŚ

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
		budowę magistral wodociągowych w ul. Jana Pawła II, rozbudowę sieci wodociągowej w ul. Dunajcowej, Dalekiej, Porzeczkowej, Pasterskiej - Pędrackiego, św. Katarzyny, Tuchowskiej, Dalekiej, Mościckiego, Inicjatywy społeczne, prace projektowe: ul. Grunwaldzka, Bajkowa, Św. Katarzyny, Dojazd, Daleka; modernizacja sieci wodociągowej w ul.: Czarna Droga, Braci Żmudów, 11 Listopada, Monte Cassino, Bitwy pod Cedynią, oś. Niepodległości, oś. Legionów, ul. Bernardyńska, ul. Franciszkańska, ul. Krakowska, ul. Wałowa-Rybna, prowadzono prace związane z monitoringiem sieci wodociągowej, modernizacja hydroforni ul. Bitwy pod Cedynią						
2.	GW 2.1. Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych	Badanie i ocena jakości wód powierzchniowych i podziemnych realizowany jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Celem wykonywania badań jakości wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie wód, koniecznej do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu oraz ochrony wód przed zanieczyszczeniem. Z kolei badania wód podziemnych służą do optymalizacji działań związanych z ochroną i gospodarowaniem zasobami wód podziemnych.	GIOŚ	2022-2023	-	-	-	Środki własne
						SUMA	8 886 000,00	
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA (GWS)								
1.	GWS 1.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej	W latach 2022-2023 prowadzono rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnych zgodnie z rocznymi planami inwestycyjno-modernizacyjnymi, które obejmowały: rozbudowę sieci kanalizacyjnej w ul. Dalekiej, Dzielnicy Krzyż, Pasterskiej - Pędrackiego, rozbudowy w ramach inicjatyw społecznych, prace projektowe (ul. Lwowska, Łanowa, Bajkowa, Na Młyny) oraz modernizację w ul.	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o. o.	Zadania o charakterze ciągłym	4 251 900,00	2 376 200,00	6 628 100,00	Środki Tarnowskich Wodociągów Sp. z o. o.

Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tarnowa na lata 2022-2028” ze strategią krótkoterminową na lata 2022-2024 za lata 2022-2023

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
		Moraczewskiego, Topolowej, Czarnej Drodze, Szymanowskiego, Franciszkańskiej, Piłsudskiego, Skorupki – Św. Katarzyny, Głogowej i Kasztanowej.						
2.	GWS 1.2. Rozwój i modernizacja oczyszczalni ścieków	W latach 2022-2023 prowadzono modernizację oczyszczalni ścieków zgodnie z rocznymi planami inwestycyjno-modernizacyjnymi, które obejmowały prace modernizacyjne związane z takimi obiektami jak m.in.: pompownia ścieków miejskich, komorami napowietrzania, budynkiem wielofunkcyjnym, przeróbką osadów, osadnikami końcowymi, wybudowano farmę fotowoltaiczną, turbinę na wylocie z oczyszczalni, rozbudowano węzeł osadowy o trzeci reaktor Cambi.	Tarnowskie Wodociągi Sp. z o. o.	Zadanie ciągłe	6 382 100	2 557 300	8 939 400	Środki Tarnowskich Wodociągów Sp. z o. o. oraz WFOŚ
						SUMA	15 567 500,00	
ZASOBY GEOLOGICZNE (ZG)								
1.	ZG 2.1. Prowadzenie rekultywacji i rewitalizacji terenów po zakończonej eksploatacji górniczej	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych złoża Klikowa w Tarnowie przy ul. Niedomickiej. Niwelacja terenów oraz profili linii brzegowej, zarybienie.	BRUK-BET Sp. z o.o.	2022-2023	309 000,00	40 000,00	349 000,00	Środki własne
		Rekultywacja działki nr 49 obr. 317 w kierunku rolnym.	ORLEN S.A. Oddział Geologii i Eksploatacji PGNiG w Warszawie	2022	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne
						SUMA	349 000,00	
GLEBY (GL)								
1.	GL.2.1. Monitorowanie osuwisk występujących na terenie miasta Tarnów	Monitoring osuwiska 36270 (jedna sesja pomiarowa w roku).	PIG	Od 2010 roku	-	-	Brak możliwości określenia kosztów jednostkowych	Projekt SOPO finansowany przez NFOŚiGW
						SUMA	Bez kosztów	
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW (GO)								
1	GO 1.1. Realizacja zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta (tworzenie i utrzymanie PSZOK, w tym obsługa administracyjna)	Prowadzenie dwóch Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Tarnowie przy ul. Komunalnej oraz ul. Kąpielowej – koszty bieżące.	MPGK	2022-2023	1 747 293,81	1 534 139,09	3 281 432,90	środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
2.	GO 1.1. Realizacja zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta (odbieranie, transport, zbieranie, odzysk i unieszkodliwianie odpadów komunalnych)	Realizacja zadań w zakresie bieżącej obsługi: - odbiór odpadów komunalnych,	MPGK	2022-2023	8 580 630,54	9 480 615,24	18 061 245,78	środki własne
2.1.		- zagospodarowanie odpadów zmieszanych,	MPGK	2022-2023	9 076 480,80	7 196 406,19	16 272 886,99	środki własne
2.2.		- zagospodarowanie frakcji odpadów zawierających surowce wtórne,	MPGK	2022-2023	5 236 568,75	5 552 221,06	10 788 789,81	środki własne
2.3.		- zagospodarowanie odpadów wielkogabarytowych,	MPGK	2022-2023	2 287 821,51	1 933 243,90	4 221 065,41	środki własne
2.4.		- zagospodarowanie bioodpadów,	MPGK	2022-2023	2 388 164,25	2 819 450,41	5 207 614,66	Środki własne
2.5.		Realizacja zadań inwestycyjnych: - budowa kompostowni,	MPGK	2022	4 178 649,05	-	4 178 649,05	NFOŚiGW, środki własne
2.6.		- budowa VII sektora składowiska (dokumentacja),	MPGK	2022-2023	48 195,00	89 530,00	137 725,00	Środki własne
2.7.		- budowa oczyszczalni (dokumentacja),	MPGK	2022	32 353,00	-	32 353,00	środki własne
2.8.		- zakup i modernizacja pojazdów do odbioru odpadów (śmieciarki),	MPGK	2022-2023	785 000,00	948 450,00	1 733 450,00	leasing, kredyt, środki własne
2.9.		- zakup ładowarki (sortownia odpadów),	MPGK	2022-2023	115 000,00	360 000,00	475 000,00	leasing, pożyczka, środki własne
2.10		- rozbudowa placu kompostowni,	MPGK	2023	-	41 722,94	41 722,94	Środki własne
2.11	- zakup zamgławiacza (urządzenie antyodorowe).	MPGK	2022	47 000,00	-	47 000,00	środki własne	
						SUMA	64 478 935,54	
ZASOBY PRZYRODNICZE (ZP)								
1.	ZP 1.1. Inwentaryzacja form ochrony przyrody zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych	Brak realizacji w analizowanym okresie.	Urząd Miasta Tarnowa monitorowane: RDOŚ, GDOŚ, GIOŚ w Krakowie, Nadleśnictwo Gromnik, jednostki naukowo-badawcze, organizacje pozarządowe NGO	-	-	-	-	-
2.	ZP 1.4. Inwentaryzacja, identyfikacja oraz	Brak realizacji w analizowanym okresie.	GMT, RDOŚ w Krakowie, Nadleśnictwo	-	-	-	-	-

Ip.	Działania/Zadania	Opis zrealizowanych inwestycji /podjętych działań	Instytucja/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Koszty realizacji PLN			Źródło finansowania
					2022	2023	razem	
	eliminacja gatunków obcych i inwazyjnych		Gromnik, gminy, właściciele prywatni, zarządcy					
3.	ZP 1.5. Realizacja działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	Zajęcia edukacyjne prowadzone przez edukatorów leśnych w przedszkolach i szkołach położonych na terenie miasta Tarnowa jak również udział w organizowanych akcjach, wydarzeniach poprzez wystawienie stoiska promocyjno-edukacyjnego Nadleśnictwa.	PGL LP Nadleśnictwo Gromnik	przez cały okres, w zależności od zgłoszeń	-	-	Trudne do oszacowania	środki własne
4.	ZP 2.1. Zachowanie i zwiększenie powierzchni lasów (w tym prowadzenie odnowień i zalesień) w obrębie wszystkich form własności	Brak realizacji w analizowanym okresie.	GMT	-	-	-	-	-
						SUMA	Bez kosztów	
						RAZEM	168 274 435,54	

Źródło: ankietyzacja

Tabela 3 Wykaz działań zrealizowanych przez jednostki oświatowe w latach 2022-2023 w zakresie edukacji ekologicznej – Przedszkola publiczne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW (GO)					
1.	GO 1.3. Działania edukacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z	<ul style="list-style-type: none"> • zadanie pn.: „Razem stwórzmy lepszy klimat! – działania edukacyjne w zakresie przeciwdziałania emisjom”, • zadanie pn. „Ekobohaterzy z tarnowskich placówek oświatowych”, • Działaj z IMPetem” -2022,2023 – projekt edukacyjny dotyczący segregowania śmieci, • „Jestem przyjacielem przyrody” – wystawa: „Mamy rady na odpady” – kształtowanie postaw proekologicznych, konieczności przetwarzania, zasady ochrony przyrody – „Recykling w modzie”, 	Przedszkole Publiczne nr 3, Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Tarnowa Rekopol	2022-2023	Środki własne, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
	odpadami (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji)	<ul style="list-style-type: none"> • W ramach projektu „Piękna nasza Polska cała” zadanie kwietniowe „Sprzątamy świat” – segregowanie i klasyfikowanie. 			
1.1.		<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja cyklu zajęć edukacyjnych i prelekcji związanych z segregacją odpadów i gospodarką odpadami, • Organizowanie corocznie na terenie placówki zbiórki zużytych baterii oraz makulatury i butelek PET. Wielokrotne zajęcia I i II miejsca w skali miasta, • Wykonywanie ozdób i zabawek oraz pomocy dydaktycznych z materiałów odpadowych – udział w konkursach, • Wycieczka do miejsc składowania elektro śmieci. 	Przedszkole Publiczne nr 4	2022-2023	Z budżetu placówki, pomoc rady rodziców
1.2.		<p>1. Realizacja przedszkolnego programu „EKOpiątka – tu działamy, gdzie mieszkamy” opracowanego w ramach programu edukacji ekologicznej w tarnowskich placówkach „Ratujmy naszą planetę – zamiast zmieniać środowisko, zmieńmy siebie”. Realizacja projektu skupiała się wokół zawartych w nim kilku tematów – zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Dobre rady na odpady” - „Ze starego – nowe” - „Tu działamy – gdzie mieszkamy” <p>W placówce od wielu lat prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. W ramach edukacji i wdrażania najmłodszych do segregacji śmieci przeprowadzone zostały zajęcia pokazujące jak segregować odpady. Przedszkole bierze również udział w zbiórkach elektrośmieci organizowanych przez firmy zajmujące się ich utylizacją.</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Makulaturę zbieramy - las oszczędzamy” <p>Realizacja tego zadania związana jest ściśle z poprzednim zadaniem i realizowana była poprzez uświadamianie dzieciom w jaki sposób zbierając makulaturę chronimy lasy a także jak wykorzystując makulaturę, oszczędzamy wodę (potrzebną do produkcji papieru) i zmniejszamy zanieczyszczenie powietrza przez papiernie.</p> <p>Poza tym przedszkole uczestniczy również w projekcie dotyczącym zbierania zużytych baterii. Przy wejściu do przedszkola umieszczony jest specjalny pojemnik na baterie, który jest systematycznie opróżniany przez firmę zajmującą się utylizacją zużytych baterii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Drugie życie śmieci – zróbmy coś pożytecznego z niczego” <p>Każdy z uczestników konkursu został nagrodzony pamiątkowym dyplomem oraz nagrodą rzeczową zakupioną ze środków otrzymanych w projekcie.</p> <p>2. Realizacja przedszkolnego projektu „Koniec gadania – pora działania!” opracowanego w związku z zadaniem pn. „Eko-bohaterzy z tarnowskich placówek oświatowych” realizowanym przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Tarnowa.</p>	Przedszkole Publiczne nr 5 w Tarnowie	IV-IX/2022	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie, Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Tarnowa

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<p>Jednym z elementów przedszkolnego projektu był temat „Nasze rady na odpady”. Dzieci wzięły udział w akcji ekologiczno-charytatywnej „Zbieranie plastikowych nakrętek” oraz zbiórce elektrośmieci co przyczyniło się do podniesienia świadomości ekologicznej na temat szkodliwości składowania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz pozwoliło na wyrobienie trwałego nawyku wyrzucania odpadów do odpowiednich pojemników.</p> <p>Jednym z działań były obchody Dnia Ziemi. Zorganizowany został happening, spacer ulicami dzielnicy z ekologicznymi hasłami, rozdanie przechodniom ulotek ekologicznych oraz toreb biodegradowalnych. Z pewnością wpłynęło to na budzenie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej.</p> <p>W ramach obchodów Światowego Dnia Ochrony Środowiska zorganizowany został Patrol ekologiczny - spacer w okolicach przedszkola w celu poszukiwania pojemników recyklingowych.</p> <p>Interaktywne zajęcia edukacyjne Leśna przygoda i spotkanie z leśnikiem w celu poznania zagrożeń wynikających z istnienia dzikich wysypisk odpadów zostały zamienione na wycieczkę do Muzeum Przyrodniczego w Ciężkowicach.</p>		IV-IX/2023	
1.3.		<ul style="list-style-type: none"> • udział w zbiórce baterii, • udział w zbiórce plastikowych nakrętek, • udział w proekologicznej akcji uczącej dzieci konsumpcyjnego stylu życia „Kolorowe kredki, czyli wielki kredkowy recykling”, • udział w akcji ekologicznej Amos „Wymień puste na pełne”, wymiana pustych opakowań po kleju na pełne, • przeprowadzenie z dziećmi zajęć na temat „Segregujemy odpady”, „Co to jest recykling?”, „Gdzie wędrują śmieci?”, • wyrzucanie przez dzieci odpadów do odpowiednich koszy w salach przedszkolnych, • zajęcia otwarte dla rodziców o tematyce ekologicznej. 	Przedszkole Publiczne Nr 6 w Tarnowie	2022-2023	Koszty własne
1.4.		<ul style="list-style-type: none"> • Segregowanie odpadów w przedszkolu, • Dawanie drugiego życia odpadom – tworzenie z nich materiałów użytkowych i dekoracyjnych (całoroczne warsztaty Pani Kredki), • Ekologiczny pokaz mody – wtórne wykorzystanie materiałów odpadowych, • Udział w konkursie ekologicznym „Mój wkład w czyste powietrze” oraz w konkursie „W krainie zmysłów” z wykorzystaniem materiałów odpadowych, • Udział w całorocznej zbiórce baterii i zakrętek plastikowych, • Akcja „Elektrośmieci” kierowana do pracowników i rodziców. 	Przedszkole Publiczne Nr 8 „Pod Stokrotką” w Tarnowie	Rok szkolny 2022/2023	Środki własne,
1.5.		<ul style="list-style-type: none"> • Udział w akcji „Posprzątaj z nami Małopolskę”, • Udział w akcji Sprzątanie Świata „Wszystkie śmieci nasze są”, • Udział w akcji „Sprzątamy dla Polski”, • Dzień Ziemi - Tworzymy Eko Zabawki, • Kreatywne przedszkolaki. Dzień Kropki, 	Przedszkole Publiczne Nr 13	2022-2023	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem odpadów, • Realizacja zajęć edukacyjnych: • „Sprzątamy nasze otoczenie”, • „Dbamy o naszą planetę”, • Akcja „Zbiórka elektrośmieci „Green Office Ecologic Sp. z o.o. w Warszawie, • Udział w akcji „Sadzonki za zużyte baterie”-kampania „Małopolska Dla Klimatu”, • Udział w akcji „Zbieramy baterie”, • Segregacja, zbieranie opakowań plastikowych, • Udział w akcji „Pusty tusz wrzucić do paki i dokarmiaj zwierzaki”, • Organizacja Pikniku Rodzinnego na terenie przedszkola o tematyce ekologicznej. 			
1.6.		<ul style="list-style-type: none"> • Zbieramy zużyte baterie, • Wymień baterie na domową roślinę Zieleń miejska w Tarnowie sprzyja klimatowi, • Sprzątanie świata łączy ludzi-2022, • Wszystkie śmieci są nasze-2023, • Posprzątajmy razem Tarnów, • Sprzątanie Wątek, • Przegląd filmów ekologicznych Ekoświat. 	Przedszkole nr 14 AGRO-FILM oraz WOŚ UMT Fundacja Nasza Ziemia Urząd Miasta Tarnowa oraz Tarnowskie Centrum Kultury.	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne AGRO-FILM oraz WOŚ UMT Fundacja Nasza Ziemia oraz Tarnowskie Centrum Kultury.
1.7.		<p>Zadanie nieinwestycyjne w ramach programu edukacji ekologicznej w tarnowskich placówkach</p> <p><i>Środowisko ponad wszystko:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kampania informacyjna dla rodziców – segregowanie odpadów (zbiórka nakrętek), • Zakup koszy do segregowania odpadów na sale, • Wykonanie ekologicznych (z surowców wtórnych) plakatów i ulotek – heppening na ulicach osiedla, • Zajęcia plastyczne z wykorzystaniem surowców wtórnych, • Drugie życie książek – zbiórka używanych książek i przekazanie ich innym dzieciom (idea zero waste), • Kompostownik w ogródku przedszkolnym, • Uprawa ziół i przypraw w ogródku przedszkolnym – zachęcanie rodziców do zakupu produktów lokalnie (ograniczanie śladu węglowego). 	Przedszkole Publiczne Nr 14 z oddziałem Integryjnym w Tarnowie	2022	WFOŚiGW w Krakowie oraz WOŚ UMT
1.8.		<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja obchodów Dnia Ziemi. Zwiększenie świadomości związanej z selektywną zbiórką odpadów, zapobieganie powstawania nadmiaru śmieci w gospodarstwach domowych. • Udział w akcji „Sprzątanie Świata -Polska 2022” „Sprzątanie Świata -Polska 2023”. • Udział w akcji poprzedzony został zajęciami, które zainspirowały dzieci do pracy mającej na celu dbanie o najbliższe środowisko oraz ukazały piękno otaczającego świata. Podczas zajęć dzieci przypomniały sobie zasady segregowania odpadów oraz uczyły się co robić by nie produkować nowych śmieci. 	Przedszkole Publiczne Nr 15	2022-2023	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> Spotkanie z leśniczym, zaangażowanie w akcje związane z ochroną środowiska: zbiórka zużytych baterii, plastikowych nakrętek, zużytych tuszów. 			
1.9.		<ul style="list-style-type: none"> Realizacja programu „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” - Piramida żywienia Segregacja odpadów: Selektywne zbieranie odpadów komunalnych z papieru i tektury, Selektywne zbieranie odpadów komunalnych z tworzyw sztucznych. 	Przedszkole Publiczne Nr 17, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
1.10.		<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie zajęć dydaktyczno-wychowawczych propagujących segregację śmieci, Organizowanie zajęć plastyczno-technicznych, których celem było wykorzystywanie materiałów wtórnych, Zorganizowanie konkursu plastycznego „Ekozabawka”, z wykorzystaniem materiałów wtórnych, Udział w akcjach „Wszystkie Dzieci zbierają elektrośmieci”, Udział w akcji ekologicznej „Zbieramy zużyte baterie”. 	Przedszkole Publiczne Nr 18 z Oddziałami Integracyjnymi	2022-2023	Środki własne
1.11.		<ul style="list-style-type: none"> Słuchanie opowiadania M. Czaik-Nowickiej „Drugie życie przedmiotów”- zdobywanie wiadomości na temat ekologii. „Oszczędzamy papier”-wykorzystanie rysunków dowolnych do wykonania kuli ziemskiej. „Co robić, by być eko?”-dobieranie obrazków, układanie obrazków na ich temat. Zabawa tematyczna „Ekologiczne budowle”-układanie konstrukcji z różnych materiałów. „Mali strażnicy przyrody”-rozwijanie u dzieci poczucia troski o środowisko przyrodnicze, doskonalenie wiedzy dotyczącej ochrony środowiska rozmowy na temat, jak możemy dbać o przyrodę, nauka piosenki „Nasza Ziemia”, rozmowy dotyczące segregacji śmieci, ekologii, spacer do Parku Piaskówka. Realizacja tematu kompleksowego „Ekozabawki”-uświadamianie dzieci, czym jest recykling, wyjaśnienie czym są ekozabawki, nauka piosenki „Świat w naszych rękach”. Rozmowy wychowawcze przy okazji akcji sprzątania świata- „Zapobieganie powstawania odpadów-rozsądne zakupy. Projektowanie materiałowych toreb EKO-zapobieganie powstawania odpadów plastikowych. Temat kompleksowy „Uczymy się stylu EKO”. Zajęcia otwarte z rodzicami i dziećmi-uczymy się ekologicznych zachowań. Warsztaty plastyczno-techniczne wykorzystanie naturalnych materiałów w pracach plastycznych. Drugie życie przedmiotów-temat kompleksowy - rozmowy, gry, zabawy, zadania o tematyce recyklingu, m.in. zorganizowanie galerii plastikowej/opadowej sztuki nowoczesnej. 	Przedszkole Publiczne nr 19 w Tarnowie, wszyscy nauczyciele przedszkola	IX 2022-VI 2023	Środki własne, środki zewnętrzne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Udział w akcji „Sprzątanie świata 2023”. • Realizacja tematu „Chcę być eko”- rozmowy na temat sposobu ochrony środowiska, segregacji odpadów, wdrażanie do dbałości o stan naszej planety Ziemi. 			
1.12.		<ul style="list-style-type: none"> • Przedszkolny konkurs „Zabawki z recyklingu” • Zorganizowanie zbiórki elektrośmieci. • Zajęcia edukacyjne na temat: „Gdy energię oszczędzamy, o środowisko i klimat dbamy!”. 	Przedszkole Publiczne nr 20	2022-2023	WOS-GMT, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie
1.13.		<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie zajęć dydaktycznych z zakresu edukacji ekologicznej, gospodarki odpadami; • segregowanie odpadów w salach przedszkolnych do odpowiednich koszy – papier, plastik; • zbiórka zużytych baterii, telefonów, kartridże; • wykonywanie zabawek, instrumentów muzycznych z surowców wtórnych; • wykorzystywanie surowców wtórnych, odpadów do wykonywania prac plastycznych. 	Przedszkole Publiczne nr 21 w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
1.14.		<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja tematów kompleksowych organizowanie zabaw dydaktycznych w ramach zagadnienia „Segregujemy odpady”, • Prezentacja bajki ekologicznej pt. „Dobre rady na złe odpady- ekologiczny Czerwony Kapturek”, zapoznanie dzieci z kolorami pojemników na odpady i pojęciem recykling połączona z prezentacją „Recykling- drugie życie śmieci”, • Udział „Akcja Sprzątania Świata- Polska 2022” oraz 2023 - dzieci z wszystkich grup zaopatrzone w rękawice ochronne oraz worki, wyruszyły do sprzątania osiedla Westerplatte. Wyjście w teren poprzedzone było rozmowami i quizem n/t znajomości zasad segregacji odpadów oraz recyklingu, • Zorganizowanie” tygodnia bez zabawek” – kiedy to dzieci pracowały w grupach na materiałach recyklingowych, opakowaniach z odzysku – wykorzystanie odpadów. 	Przedszkole Publiczne Nr 24 w Tarnowie	2022-2023	Budżet placówki
1.15.		<ul style="list-style-type: none"> • Utrwalanie zdobytej wiedzy poprzez stosowanie segregacji na terenie placówki – doposażenie sal zajęć w kosze do segregacji, hol przedszkola, • Obserwacje, doświadczenia, prace plastyczne, udział w konkursach. 	Przedszkole Publiczne nr 24	2022-2023	Budżet placówki
1.16.		<p>Udział w Ogólnopolskiej akcji Sprzątanie świata</p> <p>Udział w akcji „Zbieram, segreguję, odzyskuję”.</p>	Przedszkole Publiczne nr 26, Wydział Środowiska GMT,	2022-2023	Środki własne
1.17.		<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja projektu „Działaj i IMPETem ”, • „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, • „Zaprośmy ptaki do Tarnowa”, • „Zbieramy zużyte baterie”, • „Zbieram, segreguję, odzyskuję – zbiórka makulatury”, „Drugie życie odpadów – zbiórka opakowań plastikowych”. 	Przedszkole Publiczne nr 27, REKOPOL, Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tarnowie,	2022/2023	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
1.18.		<p>Projekt edukacyjny „Przedszkolaki ratują ziemię”; w ramach projektu m.in. zrealizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia przybliżające działania proekologiczne człowieka z wykorzystaniem bajkowych postaci: śmieciotworu i sortownicza, • Happening „Segreguj z nami” alejkami osiedla Jasna, • Wykonanie z dziećmi i Seniorami transparentów, ulotek, głoszących postawy proekologiczne, • Wykonanie z dziećmi kodów informujących o rodzajach odpadów i długości ich rozkładu, umieszczenie ich w holu przedszkola. • <p>Projekt edukacyjny „Bądźmy Eko dla ziemi”: Zrealizowane działania m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Zatruta Ziemia” – świat za sto lat, • metodą burzy mózgów szukanie odpowiedzi na pytanie: co zrobić, aby zmniejszyć ilość śmieci oraz by to, co wyrzucają, miało jak najmniejszy wpływ na środowisko – układanie i zapisywanie haseł <p>Inne akcje;</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Mistrzowie segregacji” konkurs ogólnoprzezszkolny, Selektywna zbiórka odpadów • „Nasze rady na odpady”: wykonanie z dziećmi ulotek dla Rodziców z hasłami „Nie spalaj szkodliwych substancji w piecu!, Segreguj odpady! • Happening alejkami osiedla Jasna „Bądź Eko dla Ziemi” • Wyszukiwanie w różnych źródłach informacji o rodzajach odpadów i długości ich rozkładu. • Sprzątanie Świata – Polska 2022 i 2023. 	Przedszkole Publiczne Nr 32 w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, Dofinansowanie WOŚ UMT
1.19.		<ul style="list-style-type: none"> • „Dzień Ziemi” – przeprowadzenie zajęć dydaktycznych, mających na celu uświadomienie czym jest Planeta Ziemia i jak o nią możemy dbać. Nauka segregacji śmieci • Wykonanie pracy plastycznej „Ziemia”. • Zbiórka surowców wtórnych : • Butelki, nakrętki – z firmą You Parner • Baterie – z firmą Argo Film, • Konkurs organizowany przez Urząd Miasta Tarnowa na zbiórkę odpadów plastikowych– I miejsce, • Wewnętrzny konkurs na zbiórkę surowców wtórnych o tytuł „Małego Ekologa”. • Konkurs organizowany przez Urząd Miasta Tarnowa „Zielony Tarnów”- I miejsce. • Segregacja odpadów w każdej sali do koszy w odpowiednich kolorach. • Udział w akcji „Posprzątajmy razem Tarnów”. • Udział w akcji ekologicznej „Sprzątanie Świata – Polska 2022”. 	Przedszkole Publiczne nr 34	2022-2023	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Konkurs ekologiczny zorganizowany przez Urząd Miasta Tarnowa „Podróżuję w stylu Eko” – I miejsce. 			
ZASOBY PRZYRODNICZE (ZP)					
2.	ZP 1.5. Realizacja działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • Wizyta i prelekcja leśników w przedszkolu. • Laurka dla strażników lasu – ważna rola leśników (05.2022). • Światowy Dzień zwierząt – rola zwierząt. • Światowy Dzień Wody w ramach akcji Światowy Dzień Wody z PAH oraz projekt "Mamo„tato wolę wodę” – oszczędzanie wody. • Sadzenie roślin w ogródku przedszkolnym: pogadanka edukacyjna na temat wpływu roślin na przyrodę. • Dzień pszczoły – znaczenie pszczół dla środowiska i dla pozyskiwania żywności • Mój wkład w czyste powietrze w ramach Programu Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej pt. Razem stworzymy lepszy klimat oraz na wykonanie budek lęgowych dla ptaków Zaprosimy ptaki do Tarnowa –konkurs • Akcja Przytul się do drzewa - celem kampanii było bezpieczne i mądre poruszanie się po lasach • Obcowanie z przyrodą podczas wyjść, spacerów do Parku Strzeleckiego, ogrodu przedszkolnego • Kampania edukacyjno-informacyjna „I Małopolski Dzień dla klimatu” realizowana w ramach projektu zintegrowanego LIFE – IP EKOMAŁOPOLSKA wdrażanie regionalnego planu działań dla klimatu i energii dla woj. Małopolskiego, w przedszkolu odbyły się warsztaty edukacyjne „Drzewo dla klimatu”, poznawanie życia drzew liściastych i iglastych • Akcja Sprzątanie Świata łączy ludzi • Wymiana zużytych baterii na sadzonki doniczkowe oczyszczające nasze najbliższe przedszkolne otoczenie • Warsztaty ekologiczne prowadzone przez Branżową Organizację Odzysku Opakowań S.A. pod hasłem „Odzyskujemy naturę” – przybliżenie dzieciom zagadnień związanych z segregacją śmieci, poznanie cyklu życia odpadów, zaznajomienie z zagrożeniami ekologicznymi, zwrócenie uwagi na zwyczaje i nawyki ekologiczne oraz wpływ każdego z nas na środowisko. 	Przedszkole Publiczne nr 3, Lasy Państwowe Strażnicy Lasu Przedszkole PAH Urząd Miasta Tarnowa WFOŚiGW w Krakowie Branżowa Organizacja Odzysku Opakowań S.A.	Rok szkolny 2022/2023	Środki własne
2.1.		<ul style="list-style-type: none"> • Wycieczki na przyrodnicze ścieżki edukacyjne, zapoznanie z bioróżnorodnością oraz działaniem różnych ekosystemów. • Organizacja i udział w wielu konkursach, imprezach promujących ochronę przyrody w tym także grantowych. • Uprawa ziół, kwiatów i roślin w ogrodzie przedszkolnym oraz w kąciakach przyrody. Założenie domku dla owadów oraz budek lęgowych w ogrodzie przedszkolnym. 	Przedszkole Publiczne nr 4	2022-2023	Rada Rodziców i granty edukacyjne, Budżet własny Pomoc Rady Rodziców

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Zakup gier dydaktycznych, pomocy i zabawek wspomagających działania edukacyjne z zakresu ochrony przyrody. • Zorganizowanie seansu kina sferycznego „podziemne życie roślin” i „rafa koralowa”. 			Nagrody z konkursów, budżet własny Rada Rodziców
2.2.		<p>1. Tematy – zadania przedszkolnego projektu „EKOpiątka – tu działamy, gdzie mieszkamy” to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • - „Poznajemy nowe pojęcia ekologiczne” • Zadanie to realizowane było poprzez cykl zajęć przybliżających dzieciom zagadnienia upcyklingu i idei zero waste, • - „4 żywioły – Powietrze”, • - „Kącik małego badacza”, • - „Ekologiczny patrol”, • - „Mali ekolodzy”, <p>2. „Koniec gadania – pora działania!” był temat: „Obserwujemy”,</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Zdobywamy wiedzę”: „Energia i woda w naszym przedszkolu”, • Wewnątrzprzedszkolny konkurs Ekologia w wierszu, tańcu i piosence. 	Przedszkole Publiczne nr 5 w Tarnowie	IV-IX/2022 IV-IX/2023	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie/Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Tarnowa
2.3.		<ul style="list-style-type: none"> • udział w akcji „Sprzątanie świata”; • realizacja Programu działań edukacyjnych „Przedszkolak ekologiem” dla dzieci 3, 4, 5, 6 letnich; • udział dzieci w programie edukacyjnym „Kubusiowi przyjaciele natury”, • udział dzieci w programie edukacyjnym „Z darami natury świat nie jest ponury”; • projekt edukacyjny „Zdrowo żyć i aktywnym być”- w ramach projektu zorganizowano z dziećmi: • happening ulicami Tarnowa „W zdrowym ciele zdrowy duch”, propagowanie haseł kształtujących zdrowe nawyki i propagujących ruch fizyczny, • happening na „Dzień Ziemi”, propagowanie haseł ekologicznych, • spotkanie z pracownikami Koła Łowieckiego „Bór”, propagowania proekologicznych zachowań dzieci, zasad dbania o swoje zdrowie i środowisko naturalne oraz kształtowania prawidłowych postaw wobec przyrody; • udział w II edycji akcji „Cała Polska maluje Giga Laurkę dla Strażników Lasów”; • udział w programie Ekoeksperymentarium online realizowany pod patronatem Ministra Środowiska i Klimatu; • wyjście dzieci na film edukacyjny o tematyce ekologicznej w ramach XXIII Przeglądu Filmów Ekologicznych - Ekoświat „Jeżyk i przyjaciele”; • prowadzenie zajęć z dziećmi w oparciu o „Kalendarz ekologiczny Przedszkola Publicznego Nr 6”; • udział dzieci wOgólnopolskim Konkursie Plastyczno – Technicznym „Pani Eco Wiosna” organizowany przez Przedszkole przy Zespole Szkolno - Przedszkolnym w 	Przedszkole Publiczne Nr 6	2022-2023	Koszty własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<p>Spytkowicach oraz w konkursie wokalnno - recytatorskim „Dla Ziemi” organizowanym w Przedszkolu Publicznym Nr 6;</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja przez Przedszkole Publiczne Nr 6 V edycji międzyprzedszkolnego konkursu „Pomysł na własną książkę wraz z ilustracjami” na temat „Prośba Ziemi”; • przedstawienie referatu na radzie pedagogicznej o charakterze szkoleniowym na temat „Świadomość ekologiczna i działania ekologiczne w przedszkolu”. 			
2.4.		<ul style="list-style-type: none"> • Udział dzieci w akcji Sprzątanie świata, • Zakładanie budki lęgowej dla sikorek, • Założenie „Różanego zakątka” w ogrodzie przedszkola, • Ekologiczne powitanie wiosny – pochod z Gaikiem Maikiem, • Ekologiczne zawody sportowe na powitanie lata, • Realizacja programu Eko-bohaterzy, • Konkurs przedszkolny Eko bohaterzy dla dzieci i rodziców. 	Przedszkole Publiczne Nr 8 „Pod Stokrotką”	Rok szkolny 2022/2023	Środki własne
2.5.		<ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowy Dzień Ziemi, • Światowy Dzień Drzewa, • Sadzenie drzew w ramach akcji „Drzewo dla klimatu”, • Światowy Dzień Wody z PAH, • Dzień zwierząt bezdomnych –akcja charytatywna, • Realizacja programu z zakresu ekologii „Kubusiowi Przyjaciele Natury”, • Udział w konkursie „Domek dla owadów”, organizowanym przez Wydział Ochrony Środowiska, UMT w ramach programu edukacji ekologicznej, • „Eko-bohaterzy w tarnowskich placówkach oświatowych”, • Udział w konkursie „Mój wkład w czyste powietrze” – organizowany przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki wodnej w Krakowie, • Założenie ekologicznego ogródka na terenie ogrodu przedszkolnego, • Kąciki recyklingowe w salach zabaw oraz szatni przedszkolnej, • Kąciki ekologiczne w salach zabaw. 	Przedszkole Publiczne Nr 13	2022-2023	Środki własne
2.6.		<ul style="list-style-type: none"> • Skąd się biorą produkty ekologiczne (umiejętność wyboru produktów ekologicznych, prawidłowe żywienie – zdrowy styl życia). • Małopolskie Dzień Dla Klimatu – sadzenie drzew w ogrodzie przedszkolnym, poprawa jakości powietrza. • Warsztaty edukacyjne wygląd świata roślin i zwierząt w czterech porach roku (znaczenie drzew dla środowiska). • Zaprosimy ptaki do Tarnowa (budki lęgowe). • Zajęcia edukacyjne: <ul style="list-style-type: none"> - Dziuplaki i budki lęgowe dla ptaków, - Tropy - Prezentacja walorów przyrodniczych i gatunkach zwierząt żyjących w naszym regionie, 	Przedszkole nr 14, Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Tarnowie, NFOŚiGW, WOŚ UMT oraz ZPKWM, Galeria Panorama na Dworcu PKP Tarnowie, Leroy Merlin Polska, Pogórskie Koło Pszczelarzy w Tarnowie,	2022-2023	Środki własne, Środki zewnętrzne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> - Zaprosz przyrodę do ogrodu - domki dla owadów, - Popielicowate – środowisko życia i ochrona. • Zajęciach edukacyjnych Przygoda z Ekologią w Galerii Panorama na Dworcu PKP Tarnowie. • Dzieciaki Sadzeniaki ogólnopolska akcja Leroy Merlin Polska – sadzenie i pielęgnacja roślin doniczkowych. • Zajęcia Edukacyjne Światowy Dzień Pszczół Pogórskiego Koła Pszczelarzy w Tarnowie. • Pokaz popularnonaukowy Dwa żywioły: ogień i woda organizowanym przez Małopolskie Centrum Nauki Cogiteon. • KONKURSY: - Akcji Śnieżne bistro – zima 2022r. Dzieci miały okazję uczestniczyć w zajęciach na temat racjonalnego dokarmiania zwierząt zimą; - Praca konkursowa Drzewo dla klimatu. z surowców wtórnych oraz materiałów nieużytecznych powstało wiosenne drzewo. - Z owadami za pan brat - Domek dla owadów w ogrodzie przedszkolnym. 	<p>Małopolskie Centrum Nauki Cogiteon, Zespół Niepublicznych Szkół Specjalnych w Tarnowie,</p>		
2.7.		<p>1. Zadanie nieinwestycyjne w ramach programu edukacji ekologicznej w tarnowskich placówkach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaczynj działać już dziś • zajęcia edukacyjne dla dzieci i rodziców – Chcę być eko; • Dotrzymujemy kroku czterem porom roku – w czasie wycieczek poznawanie środowiska przyrodniczego; • Piknik ekologiczny – zabawy plastyczne z wykorzystaniem surowców wtórnych, rzeźby z papieru; • Coś z niczego – wykonanie gier planszowych z nakrętkami. <p>2. Projekt Edukacji Zdrowotnej Rosną i żyj zdrowo</p> <p>DZIAŁANIA CYKLICZNE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowy Dzień Ziemi, • Światowy Dzień Wody, • Domek dla JEŻA – w naszym przedszkolnym ogrodzie dzieci przygotowują domek dla jeża na zimę, • Pikniki rodzinne – Święto jabłka. 	<p>Przedszkole Publiczne nr 14 Tarnowie</p>	<p>2022-2023</p>	<p>WFOŚiGW w Krakowie oraz WOŚ UMT PP14 w Tarnowie</p>
2.8.		<p>Udział w projekcie „Dbamy o ziemię” celem projektu było kształtowanie postaw proekologicznych, rozwijanie wrażliwości na otaczający świat.</p> <p>Udział w ogólnopolskim projekcie edukacyjnym poświęconym tematyce ekologicznej „Kubusiowi Przyjaciele Natury”, zachęcanie najmłodszych do dbania o środowisko naturalne, uczenie szacunku do przyrody, kształtowanie dobrych nawyków w zakresie zdrowego trybu życia. Udział w kampanii „Przytul się do drzewa” cel: propagowanie postaw proekologicznych, dbanie o środowisko.</p>	<p>Przedszkole Publiczne Nr 15</p>	<p>2022-2023</p>	<p>Środki własne</p>

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
2.9.		<p>W ramach realizacja projektu własnego „Z ekologią na TY”:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykonanie przez dzieci makiety lasu, • rozmowa kierowana na temat potrzeby istnienia lasów, • rozmowa kierowana na temat ochrony przyrody i w jaki sposób można ratować przyrodę, • spotkanie z książką : czytanie bajki przez rodzica pt. "Leśny rajd", • zapoznanie z zasadami segregacji śmieci, • zapoznanie z zasadami oszczędzania wody, • spotkanie z leśnikiem, prelekcja na temat ochrony przyrody, • zorganizowanie zdrowego śniadania, • wykonanie plakatu z istotnymi wskazówkami ekologicznego domu, • wykonanie albumu ze zdjęciami na temat Ojcowskiego Parku Narodowego, • „Leśni dedektywi”- poszukiwanie oznak wiosny w okolicy, • wycieczka przyrodnicza do parku. 	Przedszkole Publiczne Nr 17	2023	Środki własne
2.10.		<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja zajęć dydaktyczno wychowawczych o tematyce przyrodniczej, • Udział w akcji „Sprzątanie Świata”, • Zorganizowanie konkursu dla dzieci i rodziców o tematyce przyrodniczej na łamach gazetki przedszkolnej, • Udział w ogólnopolskim projekcie edukacyjnym „Kubusiowi przyjaciele natury”, • Udział w akcji „Zaprośmy ptaki do Tarnowa” – przygotowanie budek lęgowych. • Spotkanie z leśnikiem – prelekcja na temat ochrony przyrody. Zapoznanie dzieci z różnorodnymi gatunkami drzew. • Spotkanie z przedstawicielami Wydziału Ochrony Środowiska na temat ochrony przyrody. • Udział w projekcie edukacyjnym „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” • Udział w ogólnopolskim projekcie edukacyjnym „Piękna nasza Polska cała”. • Udział w konkursie „Z owadami za pan brat”, którego celem było wykonanie domku dla owadów. • Udział w konkursie „Mój wkład w czyste powietrze”, którego celem było zwrócenie uwagi na problem zanieczyszczeń i możliwości poprawy jakości powietrza . • Udział w konkursie plastycznym „Ratujmy naszą planetę – zmieńmy siebie a nie klimat”. • Udział w konkursie „Podróżuję w stylu eko”. 	Przedszkole Publiczne Nr 18 z Oddziałami Integracyjnymi Wydział Ochrony Środowiska UMT Państwowa Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna	2022-2023	Środki własne
2.11.		<ul style="list-style-type: none"> • Malowanie na konturach drzew małą butelką po wodzie mineralnej-rozumienie, że jesteśmy częścią przyrody. • „Piękno przyrody”-oglądanie albumów i innych książek o tematyce przyrodniczej. • Zabawy z piosenką „Ziemia to mój dom”. • Akcja sadzenia drzew-słuchanie opowiadania M. Czaik-Nowickiej „Prezent dla Ziemi”- rozwijanie mowy, kształtowanie świadomości w zakresie ochrony przyrody. 	Przedszkole Publiczne nr 19 w Tarnowie, wszyscy nauczyciele przedszkola	IX 2022-VI 2023	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • „Nie marnujemy żywności”- dzielimy się wiedzą. • Realizacja tematu kompleksowego „Nasza planeta”. • Spacer do pobliskiego parku- burza mózgów dotycząca naszego wpływu na środowisko i ochronę. • „Różne rodzaje parków”-rozmowy o parkach narodowych, o zasadach w nich panujących, o ochronie środowiska. • „Mali strażnicy przyrody”-rozwijanie u dzieci poczucia troski o środowisko przyrodnicze, doskonalenie wiedzy dotyczącej ochrony środowiska rozmowy na temat, jak możemy dbać o przyrodę, nauka piosenki „Nasza Ziemia”, rozmowy dotyczące segregacji śmieci, ekologii, spacer do Parku Piaskówka. • Realizacja tematu kompleksowego „Piękny świat zwierząt”, poznawanie gatunków chronionych-idea Parków Narodowych, Krajobrazowych- cykl zajęć, zabaw uwrażliwiających na konieczność ochrony przyrody. • Mieszkańcy łąki-temat kompleksowy-zabawy o charakterze edukacyjnym w zakresie ochrony środowiska, m.in. owadów, roślin łąkowych. • Wykonanie budki lęgowej w ramach projektu „Zaprośmy ptaki do Tarnowa”. 			
2.12.		<ul style="list-style-type: none"> • Przedszkolny konkurs „Najpiękniejsza roślina przedszkolnej hodowli” • Quiz o tematyce ekologicznej„I Ty możesz zostać eko-bohaterem” • Przedszkolny konkurs na kreatywny lapbook „Energiją oszczędzamy-o środowisko i klimat dbamy”. • Zorganizowanie Balu Małych Ekologów, podsumowującego projekt. 	Przedszkole Publiczne nr 20 w Tarnowie	2022-2023	WOŚ-GMT, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie
2.13.		<ul style="list-style-type: none"> • udział w ogólnopolskiej akcji „Sprzątanie świata”, • obchody „Dnia Ziemi” i „Dnia wody”; • sadzenie drzewek w ogrodzie przedszkolnym. 	Przedszkole Publiczne nr 21 w Tarnowie	2022-2023	Brak
2.14.		<ul style="list-style-type: none"> • W czasie spacerów z dziećmi - obserwacje przyrodnicze, organizacja wycieczek na łąkę , do lasu. • Zorganizowanie wycieczki do Ciężkowic do Muzeum Przyrodniczego im. Krystyny i Włodzimierza Tomków . • Podczas realizacji programu pt. „Kubusiowi przyjaciele natury”- maj 2023 r., • Realizacja programu ogólnopolskiego „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, promowanego przez PSSE. • Zaprośmy ptaki do Tarnowa”-, w czasie której przy współpracy z rodzicami zostały wykonane i powieszono budki lęgowe dla ptaków w okolicy przedszkola oraz akcji • Udział w akcji „Sprzątamy dla Polski”, w czasie której zaopatrzone w worki na śmieci oraz w rękawiczki zbierały śmieci w wybranych częściach osiedla- • Wprowadzenie w grupach „Kodeks małego ekologa” poprzedzone filmem edukacyjnym. 	Przedszkole Publiczne Nr 24 w Tarnowie	2022-2023	Rodzice dzieci Budżet placówki

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Założenie „Kącików ekologicznych” zawierających różne rodzaje zbóż oraz produktów z tych zbóż, jak również owoce i warzywa z gospodarstwa rolnego. • Zorganizowanie wycieczki dla dzieci starszych do Muzeum Pszczelarstwa w Sądeckim Bartniku. • Utworzenie w salach zajęć „Zielonych kącików”, w którym dzieci wspólnie z nauczycielkami założyły hodowle nowalijek, warzyw, kwiatów, oraz gałęzi na wodzie o które dbały - zapoznanie dzieci z Regulaminem Przyjaciela Ziemi- Przedszkolaki poznały podstawowe zasady ochrony środowiska i konieczność ich przestrzegania w oparciu o literaturę i filmy edukacyjne. • Udział w konkursie plastycznym UMT „Mój wkład w czyste powietrze” – I miejsce • Obchody w placówce Dnia Czystego Powietrza, promowanie w lokalnej społeczności. 			
2.15.		Udział w konkursie plastycznym „ Jestem EKO”	Przedszkole nr 26, Szkoła Podstawowa nr 8 w Tarnowie	Listopad 2023	Środki własne
2.16.		<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja zadań z Innowacji Pedagogicznej Eko-Loko • pogadanki na temat ekologii i ochrony przyrody • sadzenie drzew i roślin na terenie ogrodu przedszkolnego • obserwacje przyrodnicze • konkursy wewnątrzprzedszkolne plastyczne i techniczne o tematyce ekologicznej • Całoroczna zbiórka zużytych baterii. 	Przedszkole nr 26	2022/2023	Środki własne
2.17.		Program edukacyjny „Kubusiowi Przyjaciele Natury”, „Dzieciaki –Mleczaki”, „Zdrowe Dzieci”.	Przedszkole nr 27, Organizator –Kubuś Fundusze Promocji Mleka Ministerstwo Zdrowia (grant Norway)	2022/23	Środki własne
2.18.		Nabywanie prawidłowych nawyków i umiejętności poprzez zabawy dydaktyczne, pogadanki, teatryki, wyciąganie wniosków z postaw bohaterów ,szukanie związków przyczynowo- skutkowych, Dzień Marchewki, Święto pieczonego ziemniaka.	Przedszkole Publiczne nr 27	2022/23	Środki własne
2.19.		Tematy kompleksowe związane z Sprzątaniem Świata i obchody Dnia Ziemi	Przedszkole Publiczne nr 29 w Tarnowie	Wrzesień i Kwiecień	Środki własne
		<ul style="list-style-type: none"> • Wystawienie scenki teatralnej „Jagodowe panny dbają o swój las”, prezentacja wiedzy i umiejętności dzieci nt. zachowań i postaw proekologicznych, • Ekologiczny Quiz - prezentowanie umiejętności i wiedzy dzieci n/t dbania o czyste środowisko i powietrze, • „Co zanieczyszcza powietrze?” - opracowanie z dziećmi gazetki informacyjnej dla rodziców • Opowiadanie „Co zagraża ziemi” – ukazanie zmian, jakie zachodzą w środowisku w związku z działalnością człowieka (palenie, wycinanie lasów, zatrute rzeki), sposoby ratowania ziemi, • Wykonywanie plakatów o tematyce ekologicznej, 	Przedszkole Publiczne Nr 32 w Tarnowie	2022-2023	Urząd Miasta Tarnowa Wojewódzki Urząd Ochrony Środowiska

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Co to jest dziura ozonowa? - zapoznanie z pojęciem dziury ozonowej. Poszukiwanie wyjaśnień i informacji w encyklopedii, -książkach przyrodniczych, czasopismach, • Wykonanie wspólnie z dziećmi kodeksu „Małego Ekologa” – zawieszenie go w salach zabaw, • Zajęcia otwarte dla rodziców w temacie „o przyrodę dbamy”, • Akcja „zmieniamy nawyki na lepsze” organizowana w ramach kampanii „zieleń miejska w Tarnowie sprzyja klimatowi”, • „Małopolska w zdrowej atmosferze” zajęcia z dziećmi w temacie zanieczyszczeń powietrza • Udział w konkursie „Zaprośmy ptaki do Tarnowa”, • Dziecięce pszczele przestrzenia – założenie z dziećmi ogrodu z roślinami miododajnymi w ramach konkursu org. przez Linking Work – zajęcie I miejsca, • Drzewo dla klimatu – konkurs org. przez WOŚ UMT, • Udział w konkursie „Zielony Tarnów” I nagroda w kategorii najpiękniejszy ogród przy instytucji. 			
2.20.		<ul style="list-style-type: none"> • „Mali ekolodzy na ratunek planecie”. Zadanie realizowane w ramach programu „Eko-bohaterzy z tarnowskich placówek oświatowych” obejmuje szereg działań służących realizacji głównego celu, jakim jest rozbudzenie postawy poszanowania i ochrony środowiska poprzez działania proekologiczne, które z powodzeniem mogą stosować już dzieci w wieku przedszkolnym. W ramach projektu edukacyjnego zrealizowane są działania, które przyczynią się do wypracowania właściwych nawyków u wychowanków, a w przyszłości pozwolą im na prowadzenie świadomego stylu życia, służącego dla dobra planety. • „Co mogą zrobić małe dzieci, by nie rostała góra śmieci”. Uświadomienie dzieciom udziału człowieka w przekształcaniu naszej planety. - Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za wszelkie lokalne zmiany w środowisku, na które wpływ ma człowiek. - Rozumienie wpływu wysypisk śmieci na zanieczyszczenie gleby, wody, powietrza oraz zagrożenia dla życia zwierząt i ludzi. - Zapoznanie z rodzajami i zasadami segregacji śmieci i recyklingu. - Ukazanie „plusów ekologicznych” opakowań wielokrotnego użytku. - Kształtowanie własnego „ja” w harmonii ze środowiskiem, rozwijanie motywacji do działania na rzecz ochrony środowiska. - Integracja społeczności przedszkolnej, sąsiadujących z nami szkół i przedszkoli poprzez edukację ekologiczną. 	Przedszkole Publiczne Nr 33 w Tarnowie	2023	Urząd Miasta Tarnowa Wojewódzki Urząd Ochrony Środowiska
2.21.		<ul style="list-style-type: none"> • Opieka dzieci i nauczycieli nad ogrodem edukacyjno-sensorycznym, znajdującym się przy przedszkolu: sianie kwietnej łąki, opieka nad lasem, ogródkami warzywno-owocowymi i kwietno-ziołowymi, opieka nad domkami dla pszczół, motyli, ptaków i jeża. • Posadzenie w ogrodzie przedszkolnym 10 lip, nadanie im imion. „Adopcja” lip przez dzieci (każda grupa posiada swoją lipę). Zajęcia edukacyjne pod lipą. 	Przedszkole Publiczne nr 34		Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia z Ogroterapii, sianie i sadzenie wraz z dziećmi oraz codzienne pielęgnowanie owoców i warzyw. Stworzenie zielonego ogródka w Sali. • „Dzień drzewa” – wykonanie przez dzieci drzew różnej wielkości i kształtów. Wdrażanie do dbałości o drzewa i ich mieszkańców. • „Z owadami za pan brat”. Wykonanie wspólnie z dziećmi domku dla owadów-udział w konkursie ekologicznym Urzędu Miasta Tarnowa (wyróżnienie). • Udział w projekcie ekologicznym „Ekoprzedszkole 2022”- wyróżnienie • Spotkanie z leśnikiem, pracownikiem Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, pogadanka nt. „Ptaki naszych okolic” • Udział w konkursie na wykonanie budki lęgowej „Zaprośmy ptaki do Tarnowa” • Udział w ogólnopolskim programie edukacyjnym „Kubusiowi przyjaciele natury” • Udział w ogólnopolskiej akcji „Laurka dla strażników lasu” – popularyzacja ekoaktywności, ochrony lasów przed pożarami • Udział w projekcie Ministerstwa Edukacji i Nauki „Przedszkole promujące zdrowie” – uzyskanie KRAJOWEGO certyfikatu Przedszkole Promujące Zdrowie. • Udział w projekcie Ministerstwa Zdrowia „Zdrowe Dzieci” – uzyskanie certyfikatu Placówki promującej zasady zdrowego żywienia i stylu życia. • Opracowanie i realizacja przez nauczycieli Programu ekologicznego dla dzieci w wieku przedszkolnym „Ekologiczny przedszkolak – w przyjaźni z lipą”. 			
2.22.		<ul style="list-style-type: none"> • Program edukacyjno ekologiczny „Ratujmy naszą planetę – zamiast zmieniać środowisko, zmieńmy siebie”, • Program „ Wolontariat pracowniczy”- „ Eko - maluchy to dzielne Zuchy”, • Program edukacyjno-ekologiczny „ Nie wyrzucaj wykorzystaj – mały i duży Eko-bohaterem jestem”, • „Kubusiowi Przyjaciele natury” – realizacja ogólnopolskiego programu ekologicznego, • „Zbieram i segreguję”- akcja w ramach Światowego Dnia Ziemi, • Edukacja ekologiczna dzieci- nauka segregacji odpadów oraz wtórnego wykorzystywania odpadów zgodnie z Podstawą Wychowania Przedszkolnego. 	Przedszkole Publiczne Nr 35 z Oddziałem Integracyjnym w Tarnowie, Wolontariusze Grupy Azotów, Rada Osiedla Mościce	Kwiecień-wrzesień 2022	WOŚ-GMT

Tabela 4 Wykaz działań zrealizowanych przez jednostki oświatowe w latach 2022-2023 w zakresie edukacji ekologicznej – Szkoły podstawowe

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW (GO)					
1.	GO 1.3. Działania edukacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji)	<ul style="list-style-type: none"> Zbiórka nakrętek i baterii. Stworzenie pojemnika w kształcie loga szkoły, do którego uczniowie zbierają zakrętki. Umieszczenie pojemnika przy wejściu do szkoły. Segregacja odpadów w szkole. Dzieci wrzucają odpady do kolorowych pojemników znajdujących się na korytarzach. Realizacja zajęć lekcyjnych podczas których uczniowie poznają zasady segregacji. Dozownik wody pitnej dla uczniów i pracowników szkoły. Umieszczenie dozownika wody pitnej na korytarzu co wpływa na zmniejszenie ilości odpadów plastikowych butelek. 	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Klementyny Hoffmanowej w Tarnowie	2022-2023	Sponsor, Rada Rodziców
1.1.		W ramach lekcji biologii uczniowie analizowali wpływ działalności człowieka na różnorodność biologiczną. Poznali skutki niewłaściwej gospodarki odpadami.	Szkoła Podstawowa nr 2 w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne
1.2.		<ul style="list-style-type: none"> Kampania edukacyjna „Piątka za segregację”-miała na celu edukację uczniów w zakresie właściwego segregowania odpadami komunalnymi, Realizowano w formie: pogadanki, gier edukacyjnych, zajęć techniczno-plastycznych, prezentacji multimedialnych, filmów ekologicznych, zajęć terenowych Program „Velvet , Piątka dla natury” - poruszał tematykę oszczędzania energii, wody, ograniczania ilości odpadów i recyklingu, Realizowano w formie: wykonanie prac plastycznych, obserwacji przyrodniczych, doświadczeń z wodą, spacerów połączonych z obserwacją przyrodniczą, Projekt edukacyjny "Mam zielone, gram w zielone"- dotyczył zasobów przyrodniczych Polski w tym powiatu tarnowskiego. Poruszał zagadnienia związane z segregacją odpadów, Realizowano w formie: pogadanki, wykładów, obserwacji, wycieczki, prac plastycznych, prezentacji multimedialnych, filmów edukacyjnych, gier edukacyjnych, Kampania „Europejski Zielony Tydzień- Green Week”- związana z dostarczeniem do szkoły pojemników do segregacji odpadów. Realizowano w formie: spotkania oraz prelekcji z doradcą do spraw Klimatu i Środowiska miasta Tarnowa, Akcja „Sprzątanie świata”- ma na celu uświadomić uczniom potrzebę oraz konieczność segregacji odpadów. Realizowano w formie: zajęć terenowych. 	Szkoła Podstawowa nr 5 w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
1.3.		<ul style="list-style-type: none"> • Udział w akcji „Sprzątanie świata”, • Udział uczniów w warsztatach ekologicznych „Zanim zaleje nas plastik” przeprowadzonych przez Panią dr inż. Dorotę Haliniak, która od 20 lat zajmuje się ochroną środowiska. Głównym celem spotkania było zapoznanie uczniów z innowacyjną metodą odzysku odpadów – upcyklingiem, • Przeprowadzenie warsztatów ekologicznych „Śmieci segregujesz, czystą Ziemię zyskujesz” dla przedszkolaków z Przedszkola Publicznego nr 18 i 26 w Tarnowie, • Organizacja konkursu „30 pomysłów na recykling”, • Udział uczniów w ogólnopolskim konkursie Eko-Planeta”. 	Szkoła Podstawowa nr 8 w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne
1.4.		<ul style="list-style-type: none"> • Akcja zbierania surowców wtórnych- butelek PET, Udział szkoły w ogólnopolskiej akcji „Sprzątanie Świata”. • Z okazji Dnia Ziemi zorganizowano konkurs „Eko- strój”, zadaniem uczestników było wykonanie stroju z odpadów przeznaczonych do recyklingu oraz z materiałów naturalnych, • W ramach Zielonego projektu IV”, zostały przypomniane zasady właściwej segregacji odpadów komunalnych. Przeprowadzono szkolny konkurs na wykonanie prezentacji pt. „Problemy środowiska mojej okolicy”, należało zwrócić uwagę na dzikie wysypiska i przejawy wandalizmu. 	Szkoła Podstawowa nr 9 w Tarnowie, Firma Your Partner, Urząd Miasta Tarnowa	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne
1.5.		<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja projektu ekologicznego „Zbieramy zużyte baterie”- prezentacja multimedialna, konkurs plastyczny "Pojemnik na baterie", • Kampania edukacyjna - prezentacja "Segregacja odpadów", • Konkurs dla klas I - III "Ekologiczny pokaz mody" z wykorzystaniem surowców wtórnych, • Całoroczna zbiórka butelek plastikowych, nakrętek, zużytych baterii, • Organizacja jednorazowej zbiórki elektrośmieci dla mieszkańców dzielnicy we współpracy z firmą „Argo-Film”, • Zajęcia praktyczne - oglądanie urządzeń elektrycznych i elektrośmieci. 	Szkoła Podstawowa nr 10 w Tarnowie	2022-2023	Firma Argo-Film
1.6.		<ul style="list-style-type: none"> • Tematy realizowane w ramach podstawy programowej we wszystkich klasach 1 – 8, • Prelekcje realizowane podczas zajęć świetlicowych nt. segregacji odpadów, utylizacji elektrośmieci, alternatyw używania opakowań foliowych, upcyklingu, • „Segreguj odpady” - gazetka ścienna, • „To się w ścieku nie mieści” – lekcja terenowa w Zakładzie Oczyszczalni Ścieków w Tarnowie nt. niewłaściwego pozbywania się śmieci przez wrzucanie do toalet, zlewów, studzienek kanalizacyjnych itp., • „Klimat w naszych rękach” – projekt grantowy z zakresu edukacji ekologicznej, segregacji odpadów, ochrony powietrza, • „Pchli targ” – akcja promująca wymianę książek, gier, zabawek jako sposób pozbycia się niepotrzebnych przedmiotów, • „Dzień bez opakowań foliowych” - gazetka ścienna, 	Szkoła Podstawowa Integracyjna Nr 11 w Tarnowie, Tarnowskie Wodociągi Zakład Oczyszczalni Ścieków, Krakowskie Biuro Kultury i Promocji, Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Tarnowa,	2022-2023	GAZ-SYSTEM Fundacja (za „Klimat w naszych rękach”)

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • „Hotelik dla murarki” – warsztaty upcyklingu i tworzenia domków dla owadów, które uczniowie powiesili w swoich ogrodach, • „Eko – protest” oraz „Wielka przygoda małej chmurki” – spektakle zaprezentowane przez Krakowskie Biuro Kultury i Promocji w ramach projektu pn. „Małopolska w zdrowej atmosferze”, • „Co to jest upcykling?”, „Po co nam drzewa?” – warsztaty edukacyjne w ramach miejskiego projektu „Klimat w naszych rękach” organizowanego przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Tarnowa, dofinansowanego przez WFOŚiGW w Krakowie, • „Planeta Energii” – udział w XII edycji ogólnopolskiego programu edukacyjnego. Realizacja scenariuszy lekcji - Misja Kraina Odpadów, • „Jak postępować z elektroodpadami? – gazetka ścienna, • „Ekoszkola 2024” – udział w ogólnopolskim projekcie edukacyjnym. Realizacja m.in. tematyki dotyczącej gospodarowania odpadami, • „Działaj z imPETem!” – udział w ogólnopolskim programie edukacyjnym dotyczącym edukacji ekologicznej w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami, w tym butelkami typu PET, a także ich recyklingu, • „Posprzątajmy razem Tarnów” – udział w akcji organizowanej przez Urząd Miasta Tarnowa Porządkowanie Lasku Chyszowskiego i terenu wokół szkoły, • "Sztuka recyklingu" – cotygodniowe warsztaty upcyklingu realizowane przez szkolne koło plastyczne „Akademia Młodego Artysty”, • „Sprzątanie Świata” – udział w ogólnopolskiej akcji sprzątania dzikich wysypisk, • „Zbieramy zużyte baterie” – udział w akcji i konkursie Urzędu Miasta Tarnowa oraz firmy ARGOFILM, • „Zbiórka elektrośmieci” – zorganizowanie akcji we współpracy z firmą ARGOFILM • „Recyklingowe stwory” – udział uczniów w międzyszkolnym konkursie plastycznym zorganizowanym przez Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli Ośrodek w Tarnowie, • „Recyklingowe gry podwórkowe” – klasy wykonały gry z surowców wtórnych i materiałów naturalnych, podczas zajęć WF odbyły się rozgrywki, • „Miasto bez zanieczyszczeń” - udział w miejskim konkursie plastycznym na makietę przestrzenną, 	Argofilm		
1.7.		<ul style="list-style-type: none"> • Zbiórka elektrośmieci, • Zbiórka zużytych baterii, • Zbiórka plastikowych nakrętek – świetlica szkolna. • Selektywna zbiórka odpadów prowadzona na terenie szkoły – odpowiednie kosze na korytarzach, • Udział w akcji „Sprzątanie świata” – co roku, • Konkursy szkolne – wykonanie modeli 3D wybranych stawonogów z odpadów przeznaczonych do recyklingu. 	Szkoła Podstawowa nr 14 im. Stefana Jaracza w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
1.8.		Realizacja projektu edukacyjnego „Zbieramy zużyte baterie”, którego głównym celem było wzbogacanie wiedzy uczniów na temat baterii oraz kształtowanie wśród nich postaw proekologicznych poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Wdrażanie do podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska, • Ukazanie uczniom wpływu zużytych baterii na środowisko, • Zapoznanie uczniów z zasadami prawidłowego postępowania ze zużytymi bateriami jako odpadami niebezpiecznymi, • Wykonanie pojemników na baterie zbiórkę baterii, • Udział w akcji „Sprzątanie świata” oraz akcji „Posprzątajmy razem Tarnów”, którą koordynuje Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Tarnowa oraz Polski Związek Wędkarski. Celem projektu jest estetyczne i zadbane otoczenie, które sprzyja dobremu samopoczuciu, radosnemu przeżywaniu wspaniałych chwil i ważnych spotkań. Przystępując do akcji, uczniowie uczcili również obchody Dnia Ziemi. 	Szkoła Podstawowa nr 15 w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne
1.9.		<ul style="list-style-type: none"> • Udział uczniów wszystkich klas w ogólnopolskiej akcji "Sprzątanie świata - Polska 2022", • Udział szkoły w akcji "Wszystkie dzieci zbierają elektrośmieci", • W ramach zajęć rozwijających kreatywność w klasach III realizowano cykl tematyczny z zakresu gospodarowania odpadami, • Prowadzenie wśród uczniów zbiórek surowców wtórnych: butelek plastikowych, nakrętek, baterii, we współpracy z firmą Argo-Film. 	Szkoła Podstawowa nr 23 w Tarnowie, Urząd Miasta Tarnowa	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne
1.10.		Uczniowie szkoły realizują tematy z podstawy programowej, dotyczące właściwego gospodarowania odpadami. Uczestniczą w np. akcji Sprzątanie Świata	Szkoła Podstawowa Nr 24 z Oddziałami Dwujęzycznymi w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne
ZASOBY PRZYRODNICZE (ZP)					
2.1.	ZP 1.5. Realizacja działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • Tematyka z zakresu ochrony środowiska przeprowadzana na licznych lekcjach, np.: przyrody, geografii, biologii, zajęciach z wychowawcą, w świetlicy, podczas wycieczek klasowych, • Stworzenie „Przyszkolnych rabatek klasowych” (kl. 1-3), • Udział w XXIII i XXIV Przeglądzie Filmów Ekologicznych EKOŚWIAT, • Spotkanie z Podróżnikiem, • Dzień Ziemi – organizacja działań i konkursów szkolnych o tematyce ekologicznej, np.: testy wiedzy, Kapelusze dla Matki Ziemi, pokaz EKO-mody, sprzątanie terenu wokół szkoły oraz udział w konkursach międzyszkolnych – m.in.: Recyklingowe Stwory – konkurs plastyczny oraz na strój ekologiczny (I miejsca i wyróżnienia), 	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Klementyny Hoffmanowej w Tarnowie	2022-2023	Rada Rodziców, wpłaty indywidualne uczestników,

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Interaktywna Wystawa „Olbrzymy oceanów”- Galeria Gemini w Tarnowie, • Pieczenie ciastek w kształcie i barwach Ziemi w Szkolnej Pracowni kulinarnej. 			
2.2.		<ul style="list-style-type: none"> • Udział w Ogólnopolskim projekcie "Z ekologią na Ty" - uświadomienie uczniom, jak zmiana najdrobniejszych czynności i codziennych nawyków może wpłynąć na poprawę jakości naszego środowiska. • Po raz 29. wyruszamy, by posprzątać Polskę! Uczestnictwo w akcji. • Oszczędzanie wody i prądu- udział w projekcie "Velvet piątka dla natury. Mądre wykorzystywanie zasobów . Pozyskiwanie energii ze źródła. • Dzieci uczyły się, że każde, nawet najdrobniejsze działanie na rzecz natury, powtarzane odpowiednio często, może prowadzić do realnej zmiany na większą skalę. • Dzień Ziemi. Udział w projekcie ekologiczno- edukacyjnym "Myśląc o jutrze- działamy dziś". • Zorganizowanie przedstawienia przez uczniów klas I-III w celu promowania ekologicznych postaw dla naszej planety oraz naszego miasta. Zaprezentowanie piosenek, wierszy, układu tanecznego o tematyce ekologicznej. • Wykonanie makiety przestrzennej na temat: „Miasto bez zanieczyszczeń”- udział w konkursie zorganizowanym przez Urząd Miasta Tarnowa. • Zakładanie przez uczniów klas pierwszych karmników dla ptaków na zielonych terenach szkoły. • Założenie budki lęgowej dla owadów na terenie zielonym szkoły. • W ramach lekcji przyrody uczniowie klasy 4 poznali sposoby ochrony przyrody w Polsce, obszary i obiekty chronione. W klasie 7 na geografii poznali sposoby ochrony przyrody. 	Szkola Podstawowa nr 2 w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne
2.3.		<ul style="list-style-type: none"> • Projekt „Lekcje ciepła”- miał na celu poszerzanie wiedzy wśród uczniów na temat energetyki i ekologii. Realizowano w formie: doświadczeń, obserwacji, prezentacji multimedialnych, zajęć plastycznych, pogadanki , dyskusji, • Program „Szkola z wiatrem”- poruszał tematykę zielonych, odnawialnych źródeł energii, • Realizowano w formie: filmów edukacyjnych, kart pracy, • Program „Edukacja klimatyczna”- poruszał problemy zmian klimatycznych środowiska, • Realizowano w formie: pogadanki, prac plastycznych, prezentacji multimedialnych, gier edukacyjnych, filmów edukacyjnych, • Program „Ocalimy świat”. Cała Polska czyta dzieciom”- poszerzał wiedzę ekologiczną uczniów wraz z kształtowaniem postaw proekologicznych. Realizowano w formie: lekcji bibliotecznych, pracy z księgozbiorem w bibliotece szkolnej, wystawy prac plastycznych, 	Szkola Podstawowa nr 5 w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Kampania „LIVE IP MAŁOPOLSKA – Drzewko dla klimatu”- celem były działania związane z poprawą jakości powietrza w Małopolsce. Realizowano w formie: prelekcji na temat ochrony środowiska połączonej z posadzeniem drzewa na terenie szkoły, • Obchody „Światowego Dnia Ziemi”- ma na celu kształtowanie postaw i zachowań proekologicznych wśród uczniów. Realizowano w formie: audycji radiowej na terenie szkoły, • Innowacja pedagogiczna "Razem odkrywamy tajemnice przyrody"- rozbudzenie wśród uczniów ciekawości poznawania otaczającego świata przyrody. Realizowano w formie: doświadczeń, obserwacji, metody projektu. 			
2.4.		<p>Realizacja projektu "EKOPRACOWNIA" w ramach Programu Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej. Zrealizowane działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utworzenie i wyposażenie EKOPRACOWNI w szkole, • przeprowadzenie tygodnia tematycznego „Z ekologią za pan brat” - rozwijanie poczucia troski i odpowiedzialności o obecną i przyszłą jakość życia na Ziemi, • organizacja happeningu ekologicznego „Ekoósemka”, • organizacja konkursu plastycznego „Jestem EKO”, • organizacja wieczorku ekologicznego, podczas którego uczniowie klasy drugiej mieli okazję spędzić wieczór w szkole grając w ekologiczne gry planszowe i stolikowe, na podstawie zdobytych wiadomości dzieci stworzyły Kodeks Młodego Ekologa, • organizacja olimpiady ekologicznej „EKOdzieciaki”, • realizacja projektu „Jestem częścią przyrody, więc dbam o ekologię”, • realizacja projektu „Jak budowa roślin wpływa na ich funkcjonowanie w środowisku?” <p>Realizacji projektu „Edukacyjna Sieć Antysmogowa" w klasach 1-8 oraz organizacja obchodów Dnia Czystego Powietrza. W wyniku tych działań uczniowie pozyskali wiedzę na temat smogu i jego konsekwencji zdrowotnych.</p>	Szkoła Podstawowa nr 8 w Tarnowie	2023	49 738,86 zł - NFOŚiGW 5 526,54 zł - środki własne organu prowadzącego
2.5.		<ul style="list-style-type: none"> • Udział uczniów w trzeciej edycji programu prozdrowotnego Zielony Projekt, którego celem było propagowanie zdrowego stylu życia. Odbyły się zajęcia warsztatowe dla klas I-VIII, podczas których uczniowie przygotowywali zdrowe przekąski, przepisy umieszczono w specjalnej broszurce. • Przeprowadzono konkurs na pracę literacką oraz prezentację multimedialną dotyczącą zagrożeń środowiska i człowieka (kl.6-8), • Udział uczniów w czwartej edycji programu proekologicznego Zielony Projekt, którego celem było kształtowanie poczucia tożsamości z otaczającym środowiskiem: -problem marnowania wody(uczniowie wykonali fotorelację nt. sposobów oszczędzania i zużycia wody we własnym domu). -właściwości fizyko-chemiczne wody(uczniowie przeprowadzili badanie wody z różnych źródeł, próbki dostarczone były przez uczniów), - badanie właściwości 	Szkoła Podstawowa nr 9 w Tarnowie, Urząd Miasta Tarnowa	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		fizyko-chemicznych powietrza (wykonanie ulotki na temat „Jesteśmy tym, czym oddychamy”), • Udział w konkursie ekologicznym „Z owadami za pan brat”.			
2.6.		<ul style="list-style-type: none"> • Spacer po okolicy – szukanie darów jesieni. • Konkurs plastyczny "Woda nasze życie", • Pogadanka o oszczędzaniu wody, • Prezentacja multimedialna "Wygrajmy ze smogiem". • Dzień Ziemi. Prezentacja multimedialna, quizy, zajęcia praktyczne - sadzenie swojej roślinki, • Wycieczka rekreacyjno - krajoznawcza do Czarnej Tarnowskiej. Obserwacja życia i dokarmianie zwierząt w mini zoo, • Wycieczka rekreacyjno-krajoznawcza do Łowczówka. Poznawanie walorów przyrodniczych Małopolskiego Parku Krajobrazowego, obserwacja życia zwierząt (danieli i jeleni) na farmie, • Pieszna wycieczka rekreacyjno - poznawcza do stadniny koni „Klikowska Ostoja Polskich Koni” w Klikowej. Poznanie walorów przyrodniczych stadniny oraz hodowli koni, • Założenie klasowego ogródka – wysiewanie nasion, wiosenne kwiaty, • Wiosenny spacer po okolicy – obserwacja zmian przyrody, • Sadzenie akşamitek w przyszłolnym ogródku – działania na rzecz ochrony przyrody. 	Szkoła Podstawowa nr 10 w Tarnowie	2023	Środki własne, środki zewnętrzne, Rodzice
2.7.		<ul style="list-style-type: none"> • „Międzynarodowy Dzień Wody” – prelekcje nt. ochrony wód, • „Międzynarodowy Dzień Jeża” – gazetka ścienna nt. ochrony jeży oraz sposobach budowy dla nich domku w ogrodzie, • „Dzień Czystego Powietrza” – gazetka ścienna, • „Aktywni Błękitni – szkoła przyjazna wodzie” – realizacja ogólnopolskiego programu edukacyjnego promującego wiedzę o zrównoważonej gospodarce wodnej, szczególnie w zakresie ochrony środowiska, ochrony przeciwpowodziowej i zapobieganiu skutkom suszy, a także dbałości o wodę i znajomości zasad bezpiecznego korzystania z rekreacji wodnej, • „O pszczole miodnej”, „Znaczenie lasu w przyrodzie”, „Ochrona przyrody w lasach” – prelekcje prowadzone przez leśniczego Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska, • „Splątani ze światem” – udział w projekcie ogólnopolskim z okazji Dnia Ziemi. Udział w webinarach: „Ziemia jako ekosystem społeczno – przyrodniczy”, „Cała szkoła i okolica na rzecz środowiska”. Wykonanie zadania na rzecz przyrody – posianie „dzikiej łąki” w szkolnym ogrodzie, 	Szkoła Podstawowa Integracyjna Nr 11 w Tarnowie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Urząd Miasta Tarnowa	2022-2023	Budżet Miasta („Tajemniczy szkolny ogród”)

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • „Tajemniczy (szkolny) ogród” – program edukacji ekologicznej realizowany w ramach miejskiego projektu pn. „Eko-bohaterzy z tarnowskich placówek oświatowych”, • „Ekouczeń, Ekoszkola, Ekoprzed szkole 2023 Małopolski Projekt Ekologiczny” – udział szkoły w 5 konkursach: wiedzy o małopolskich parkach krajobrazowych, - plakatu „Działamy ekologicznie i zdrowo”, konkursie na zielnik i album zdjęć flory regionu, prezentację multimedialną z działalności ekologicznej szkoły, film „Drugie życie przedmiotów”, • „#ZDROWOROSNA” – udział w II edycji ogólnopolskiej akcji edukacyjnej promującej postawy proekologiczne oraz konkursie firmy Legutko, • „Giełda roślin” – akcja wymiany roślin i kształtowanie postawy odpowiedzialności za przyrodę, • "Pełna miska dla psa i kota" – zbiórka karmy dla Tarnowskiego Azylu dla psów i kotów z okazji Światowego Dnia Zwierząt, • Zbudowanie 3 domków dla jeży i ustawienie ich w szkolnym ogrodzie, • „Zaprośmy ptaki do Tarnowa” – udział w konkursie Urzędu Miasta Tarnowa. Wykonanie przez uczniów 2 budek lęgowych dla ptaków i zawieszenie ich w szkolnym ogrodzie, • Zakup oraz instalacja na budynku szkoły 20 szt. budek lęgowych dla jerzyków, • „Dzień Pustej Klasy” – udział w ogólnopolskiej akcji promującej edukację na łonie natury, • „Oszczędzaj energię” – prelekcje w ramach realizacji projektu zintegrowanego LIFE „Wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze”, • Udział w XXIV Przeglądzie Filmów Ekologicznych Ekoświat 2023 organizowanym przez Urząd Miasta Tarnowa, • „Przytul się do drzewa” – udział w ogólnopolskiej akcji edukacyjnej, której celem było sprzeciwianie się podpalaniom lasów oraz zwrócenie uwagi na walory drzewoterapii organizowanej przez organizację Strażnicy Lasów, • „Z owadami za pan brat” – udział w konkursie organizowanym przez Urząd Miasta Tarnowa; budowa hotelu dla owadów i jego montaż w szkolnym ogrodzie, • „Tydzień Ekologiczny” – święto szkoły promujące ochronę środowiska, postawy ekologiczne i zdrowy tryb życia. 			
2.8.		<ul style="list-style-type: none"> • Działania edukacyjne prowadzone podczas godzin wychowawczych. 	Szkoła Podstawowa nr 14 im. Stefana Jaracza w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Tematyka dotycząca ochrony przyrody jest realizowana we wszystkich klasach podczas lekcji przyrody i biologii. 			
2.9.		<ul style="list-style-type: none"> • Godziny wychowawcze poświęcone tematom związanym z Dniem Ziemi np. - Jak żyć z przyrodą w zgodzie? Dzień Ziemi – Zielony Eko-tydzień . Obchody Dnia Ziemi są okazją do zwrócenia uwagi na problemy związane z degradacją środowiska, a w ostatnich latach także ze zmianami klimatycznymi. W naszej szkole odbył się happening, którego celem było uświadomienie wszystkim uczniom, jak ważna jest dla nas nasza planeta. Uczniowie klas 5a oraz 5b w humorystyczny sposób szczególną uwagę zwrócili na zwierzęta, które są zagrożone wyginięciem, a także podkreślili, jak ważna jest rola każdego z nas w ocaleniu zagrożonych gatunków, • Ponadto w szkole powstało drzewo życzeń do Ziemi. Każde dziecko mało możliwość wyrażenia swoich obaw i nadziei związanych z przyszłością naszej planety, otaczającego świata i nas samych. Z tej okazji również uczniowie klasy 1a i klasy 1c wraz z wychowawczyniami, przygotowali apel ekologiczny. Pięknie recytowane wiersze i zabawne scenki, przeplatane były piosenkami o ochronie przyrody, a cały występ skłaniał obecnych do refleksji nad losem naszej planety, • W dniach od 6 do 17 marca 2023 r. uczniowie klasy 1c realizowali swój pierwszy projekt edukacyjny pod tytułem „Wiosenne przebudzenie”. Miał on na celu uwrażliwienie uczniów na piękno budzącej się do życia przyrody, doskonalenie umiejętności obserwowania, rozpoznawania zwiastunów wiosny, kształtowanie szacunku do przyrody, przybliżenie tradycji i zwyczajów związanych z nadejściem wiosny, rozbudzenie aktywności poznawczej i umiejętności czerpania wiedzy z różnych źródeł. • Udział uczniów w ogólnopolskiej olimpiadzie antysmogowej, • Uczniowie klasy II b wzięli udział w konkursie „Zaprośmy ptaki do Tarnowa”, organizowanym przez Urząd Miasta Tarnowa, • Uczniowie klas I-III uczestniczyli w warsztatach pszczelarskich, • Udział w przeglądach filmów ekologicznych – EKOŚWIAT – które popularyzują zachowania i idee pro-ekologiczne, zachęcają do wycieczek krajoznawczych, dbania o przyrodę, motywują młodych ekologów z naszej szkoły do działania. 	Szkola Podstawowa nr 15 w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne
2.10.		<ul style="list-style-type: none"> • Włączenie się szkoły w obchody Światowego Dnia Ziemi w różnorodnych formach, m.in. apel dla uczniów klas I-III pt. "Czyste środowisko - najlepsze uzdrowisko", • Udział uczniów klas I – VI w Festiwalu Ekologicznym Eko Świat - wyjście do kina, • Wyjście uczniów do kina na film „Serce dębu”, • W ramach zajęć rozwijających kreatywność w klasach III oraz na lekcjach biologii w klasach VIII realizowano cykl tematyczny z zakresu ochrony środowiska. 	Szkola Podstawowa nr 23 w Tarnowie	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin Realizacji	Źródło finansowania
2.11.		Uczniowie przygotowują przedstawienia propagujące ochronę przyrody, przygotowują również gazetki szkolne na wyżej wymieniony temat. Oprócz tego uczestniczą w lekcjach z zakresu ochrony środowiska – biologia, edukacja przyrodnicza	Sokoła Podstawowa Nr 24 z Oddziałami Dwujęzycznymi	2022-2023	Środki własne, środki zewnętrzne

Tabela 5 Wykaz działań zrealizowanych przez jednostki oświatowe w latach 2022-2023 w zakresie edukacji ekologicznej – Szkoły ponadpodstawowe

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Źródło finansowania
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW (GO)					
1.	GO 1.3. Działania edukacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji)	<ul style="list-style-type: none"> • Zbiórka zużytych baterii, • Zbiórka zakrętek, • Sprzątanie świata, • Kiermasz „Daj rzeczy drugie życie”, • „Sprzątamy dla Polski”, • Szkolny rajd górski – Pieniny – sprzątanie górskich szlaków, • Szkolny rajd górski – Beskid Sadecki - sprzątanie górskich szlaków, • BLACK WEEK – akcja promocyjna na FB Szkolnego Koła Wolontariuszy, • Zajęcia terenowe z geografii – PSZOK ul. Komunalna, Tarnów ; Stacja Uzdatniania Wody – Zbylitowska Góra, • Spotkania z nauką – „Uwaga Awaria” – poznamy rodzaje współczesnych zanieczyszczeń i rozłożymy je na czynniki pierwsze, • Spotkania z nauką – Breaking news. Wypadek cysterny! – poznamy rozpuszczalność substancji w wodzie oraz dowiemy się o sposobach usuwania zanieczyszczeń, • Lekcje biologii z zakresu zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami, • Lekcje geografii z zakresu zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami, • Spotkania z nauką - „ Czy chemia zawsze truje? – negatywne oraz pozytywne oddziaływanie produktów przemysłu chemicznego, • Lekcje chemii z zakresu zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami. 	II Liceum Ogólnokształcące w Tarnowie, „Agrofilm” WOS-GMT, NFOŚiGW,	2022- 2023	Budżet Miasta, środki własne, Agrofilm, NFOŚiGW
1.1.		Projekt Erasmus+pt? Before it is too late” tematyka: ochrona środowiska: zwiększanie świadomości na temat zagrożeń dla	III Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza	2022-2023	Unia Europejska:

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Źródło finansowania
		środowiska naturalnego, podejmowanie działań służących zapobieganiu ocieplenia klimatu	w Tarnowie		koordynator projektu: szkoła Colegiul Tehnologic "Grigore Cerchez" Bukareszt
1.2.		<ul style="list-style-type: none"> • warsztaty edukacyjne ,konferencje, wykłady, szkolenia, zajęcia dydaktyczne, konkursy, gry terenowe, happeningi oraz wycieczki do takich miejsc jak zakłady utylizacji odpadów • udział uczniów w corocznej szkolnej akcji „Zakręcone Trzecie”, polegającej na zbiorce plastikowych nakrętek, by wspierać dzieci potrzebujące pomocy (r. szk. 2022/2023 oraz 2023/2024 – pomoc Mateuszkowi cierpiącemu na dystrofię Duschenne'a); • działalność Szkolnego Koła LOP: podczas spotkań członkowie analizują zagrożenia środowiskowe, omawiają zagadnienia związane z segregacją i utylizacją odpadów, oglądają i analizują filmy o tematyce ekologicznej; zajmują się także organizowaniem działań proekologicznych na terenie szkoły (m.in. propagowanie działań dotyczących segregacji, utylizacji odpadów, zbiórki baterii, odpadów wielkogabarytowych), udział w akcji „Sprzątanie świata” organizowanej we współpracy z Referatem Ochrony Środowiska UM Tarnowa - szkoła otrzymała nagrody i podziękowanie za udział w w/w akcji. W r. szk. 2023/2024 zorganizowano także spotkanie proekologiczne we współpracy z Urzędem Miasta Tarnowa – wykład „Odnawialne źródła energii” poprowadziła p. Dorota Haliniak, • Opracowanie produktów finalnych projektu:e-book, strony/grupy w mediach społecznościowych foto i wideo-relacje z realizacji działań projektowych, artykuły w prasie, prezentacje edukacyjne i inne. 	III Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
1.3.		<ul style="list-style-type: none"> • segregowanie odpadów na terenie placówki, • Udział w lokalnych akcjach związanych ze zbiórką elektroodpadów, elektrośmieci, • Udział młodzieży w prelekcjach i wykładach tematycznych organizowanych przez Akademię Tarnowską. 	V Liceum Ogólnokształcące w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
1.4.		Uczniowie biorą udział w akcji „Sprzątanie świata” segregują odpady, zbierają baterie.	VII Liceum Ogólnokształcące w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
1.5.		<ul style="list-style-type: none"> • Lekcje na temat ograniczenia odpadów, • gazetki ściennie dotyczące ograniczenia, produkcji odpadów(torby wielokrotnego użytku, rzeczy niepotrzebne(ubrania, zabawki, meble) oddać do ponownego użytku: <ul style="list-style-type: none"> ○ Segregacja śmieci ○ ograniczyć ilość zużywanego papieru, • sprawdzanie wiedzy(testy, kartkówki) w wersji elektronicznej – nie papierowej 	Zespół Szkół Muzycznych w Tarnowie ul. Lippóczy'ego 4	2022-2023	Środki własne
1.6.		<ul style="list-style-type: none"> • Udział klasy 1 TM w lekcji pogładowej na wysypisku śmieci w Tarnowie, na temat gospodarowania odpadami komunalnymi, • Zagadnienie segregacji odpadów jest omawiane na lekcji biologii w klasach drugich, 	Zespół Szkół Mechaniczno-Elektrycznych, Miejskie Przedsiębiorstwo	2022-2023	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Całoroczna zbiórka baterii, • Całoroczna zbiórka plastikowych nakrętek. 	Gospodarki Komunalnej w Tarnowie		
1.7.		<ul style="list-style-type: none"> • Segregacja odpadów w szkole, • Zbiórka makulatury, • Zbiórka zużytych baterii, • Akcja " Sprzątanie Świata" Polska 2022/2023, • Wycieczka edukacyjna do Rezerwatu Prządky z okazji Dnia Ziemi, • Konkurs ekologiczny, segregacja odpadów po ognisku, • Prezentacje multimedialne na temat właściwego postępowania z odpadami w szkole, • Prelekcje w ramach zajęć świetlicowych, biologii, geografii na temat zapobiegania powstawania odpadów, • Eksperymenty przyrodnicze- nauka przez doświadczenia, • Współpraca z Wydziałem Ochrony Środowiska w Tarnowie w ramach przeprowadzonych akcji, konkursów i programów edukacji ekologicznej. 	Zespół Szkół dla Nieśłyszących i Słabo Słyszących w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
1.8.		Zbiórki zużytych baterii- kontynuowanie akcji Urzędu Miasta, „Elektrośmieci za rośliny”- akcja Urzędu Miasta,	Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych im. Jana Szczepanika w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
1.9.		<p>Realizacja projektu ekologicznego we współpracy z UM Tarnowa i WFOŚiGW w Krakowie pod hasłem „Ratujmy naszą planetę- zamiast zmieniać środowisko, zmierzmy siebie” W ramach tego projektu realizowane były następujące działania dotyczące gospodarki odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekolekcje prowadzone na lekcjach biologii i geografii na temat powstawania odpadów i właściwego postępowania z odpadami, • Wykonanie z surowców wtórnych Robokoszy czyli ludki- kosze zachęcające do segregacji odpadów, • Happening uliczny uczniów zachęcający mieszkańców Tarnowa do segregacji odpadów (transparenty, ulotki, uczniowie rozdawali torby wielokrotnego użytku pozyskane z UM Tarnowa), • Konkursy dla uczniów w kategoriach: <ul style="list-style-type: none"> ○ Film nakręcony smartfonem „Recycling the best”, ○ Praca plastyczna “Drugie życie odpadów”. 	Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi w Tarnowie (Integracyjna Szkoła Podstawowa Nr 25 oraz XX Liceum Ogólnokształcące)	2022	Fundusze w formie dotacji z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie pozyskane przez Wydział Ochrony Środowiska UM Tarnowa
1.10.		<ul style="list-style-type: none"> • selektywna zbiórka odpadów niebezpiecznych w szkole- zbiórka zużytych baterii we współpracy z firmą AGRO-FILM od września 2022 do grudnia 2023 r., • od grudnia 2023 realizacja projektu „Moje Miasto bez elektrośmieci”. W ramach projektu przeprowadzone zostały we wszystkich oddziałach lekcje dotyczące rodzajów elektrośmieci, ich wpływu na środowisko oraz korzyści z selektywnej 	Zespół Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych w Tarnowie	cały okres	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Źródło finansowania
		zbiórki i recyklingu, uruchomiony został punkt zbiórki małogabarytowych elektrośmieci oraz zużytych baterii, <ul style="list-style-type: none"> • zbiórka zakrętek, • zbiórka puszek aluminiowych, 			
1.11.		<ul style="list-style-type: none"> • udział w akcji sprzątanie świata na terenie szkoły • W ramach akcji „Rady na odpady – segregacja śmieci, recykling” trwa zbiórka zużytych baterii, które • przekazywane są do Spółdzielni Pracy ARGO-FILM, • segregacja śmieci na terenie szkoły. 	Zespół Szkół Budowlanych w Tarnowie	2022-2023	Budżet Miasta, środki własne
1.12.		<ul style="list-style-type: none"> • Na terenie szkoły prowadzona jest segregacja odpadów. Kosze są ustawione na korytarzach i opisane. W technikum gastronomicznym prowadzona jest segregacja bioodpadów; w technikum architektury krajobrazu poruszane są tematy dotyczące kompostowania. 	Zespół Szkół Ekonomiczno-Ogrodniczych w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
ZASOBY PRZYRODNICZE (ZP)					
2.	ZP 1.5. Realizacja działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • Szkolny konkurs, zorganizowany w ramach Światowego Dnia Ochrony Warstwy Ozonowej, • Kiermasz ciast w ramach Międzynarodowego Dnia Ochrony Warstwy Ozonowej, • Dzień Morza – kiermasz ciast, • Hetmańska Łąka, • Wykłady na Wydziale Geografii i Geologii i z okazji Światowego Dnia Wody i Dnia Meteorologii, • Warsztaty prowadzone w ramach programu "Edukacja surowcowa elementem bezpieczeństwa surowcowego państwa, • Pogodne" lekcje w naukowym "klimacie", • Wykład „ Zdrowie psychiczne i kryzys klimatyczny”, • Zajęcia terenowe z geografii w Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej EkoMałopolska w Jastrzębi, • Zajęcia terenowe z geografii w Popradzkim Centrum Edukacyjnym w Woli Kroguleciej, • Zajęcia terenowe z geografii w Chęcińsko-Kieleckim Parku Krajobrazowym, • Spotkania z nauką – „ Lód się topi!- co robić? – podniesimy poziom oceanów i sprawdzimy co z tego wyniknie, • Lekcje biologii z zakresu ochrony przyrody, • Lekcje chemii z zakresu ochrony przyrody, • Lekcje geografii z zakresu ochrony przyrody, • Lekcje biologii z zakresu ochrony przyrody, 	II LO w Tarnowie, Wydział Geografii i Geologii i UJ, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk Krakowie, Instytut Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, II LO we współpracy z Zespołem Małopolskich Parków Krajobrazowych	2022-2023	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> Zajęcia edukacyjne w terenie z biologii (Park Strzelecki), 			
2.1.		<ul style="list-style-type: none"> warsztaty edukacyjne , wykłady, konferencje, szkolenia, zajęcia dydaktyczne, konkursy, gry terenowe i inne oraz wycieczki do parków rezerwatów przyrody, miejsc zagrożonych zmianami klimatycznymi , akcja sadzenie drzew, działalność Szkolnego Klubu Debatanckiego: w ramach uczestnictwa w Tarnowskiej Ligi Debatanckiej (TLD) w październiku 2023 roku drużyna z III LO wygrała debatę, której teza brzmiała: Ruchy działające na rzecz ekologii i klimatu, nie powinny uciekać się do działań przeszkadzających ludziom w codziennym życiu; w listopadzie 2023 r. uczniowie 6 klas wysłuchali wykładu pana dra Mariusza Klicha, prof. Akademii Tarnowskiej „Ochrona środowiska - czy na pewno o tym wiesz?”; Opracowanie produktów finalnych projektu:e-book, strony/grupy w mediach społecznościowych foto i wideo-relacje z realizacji działań projektowych, artykuły w prasie, prezentacje edukacyjne i inne. 	III Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
2.2.		<ul style="list-style-type: none"> Udział w konkursach ekologicznych, w tym w Ogólnopolskiej Olimpiadzie Wiedzy Ekologicznej, Organizacja szkolnych konkursów przyrodniczych: Przyroda w obiektywie, Organizacja cyklicznej szkolnej imprezy edukacyjnej Dzień Przyrodnika. 	V Liceum Ogólnokształcące w Tarnowie	2022-2023	Środki własne , Rada rodziców V LO w Tarnowie
2.3.		Edukacja na zajęciach w zakresie ochrony przyrody	Liceum Ogólnokształcące w Tarnowie	2022-202	Środki własne
2.4.		<ul style="list-style-type: none"> Lekcje w zakresie ochrony przyrody (biologia, fizyka) – „Efekt cieplarniany”, „Ograniczenie emisji CO₂” (kl. IV OSM II, 4 jednostki lekcyjne), Wycieczki edukacyjne: <ul style="list-style-type: none"> Rajd rowerowy do „rezerwatu Debrza”, „Radłowsko”, „Lasy Radłowskie” (kl.III –IV OSM II) Wycieczki do „Muzeum Tatrzańskiego Parku Narodowego”, Skamieniałe Miasteczko Ciężkowice – wraz z warsztatami edukacyjnymi. (Kl. III – V OSM II) „Sprzątanie świata” – coroczna akcja lokalna (wszystkie klasy) Współpraca z przedstawicielami Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego. Na terenie szkoły: <ul style="list-style-type: none"> Pojemniki na zużyte baterie, Kosze do segregacji śmieci (na każdym piętrze), W toaletach zamontowane suszarki, zawieszone informacje dotyczące oszczędności wody i energii (np. „zakręcaj wodę, gaś światło). 	Zespół Szkół Muzycznych w Tarnowie ul. Lippóczy’ego 4	2022-2023	Środki własne
2.5.		<ul style="list-style-type: none"> Zagadnienia ochrony przyrody i bioróżnorodności są omawiane na lekcjach biologii klasach drugich, Szkoła przynależy do sieci szkół ESA, Wyjście klasy 2 TM na Przegląd Filmów Ekologicznych – film „Simona” 	Zespół Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Tarnowie	2022-2023	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Konkurs na najciekawszą prezentację multimedialną na temat form ochrony przyrody w Polsce • Szkolny konkurs wiedzy o smogu dla klas 1 i 2 • Tablica na szkolnym korytarzu z okazji Dnia czystego powietrza (14 listopada) • Udział w IV edycji Wojewódzkiego Konkursu Ekologicznego „Dbamy o nasze środowisko – walczymy ze smogiem – piękno przyrody w skali makro” Uczennica kl. 2 zajęła 3 miejsce 			
2.6.		<ul style="list-style-type: none"> • Działania o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody realizowane są w ramach realizacji podstawy programowej zawodu ogrodnik. Szczegółowe informacje przekazywane są zarówno w ramach kształcenia teoretycznego jak i praktycznego. Dotyczy to przede wszystkim działań nauczania z zakresu nawożenia, agrotechniki oraz ochrony roślin. Szczególną uwagę uczniów zwraca się na konieczność działań zgodnie z Zasadą Dobrej Praktyki Rolniczej i Zasadą Wzajemnej Zgodności. • Konkursy i prelekcje z okazji Dnia Wody, • Konkursy, pogadanki z okazji Dnia Ziemi, • Konkurs plastyczny, ekologiczny pt. " Stop zmianom klimatu", • Udział w projekcie i konkursie pt" Hotele dla dzikich zapylaczy", " Z owadami domki dla owadów za pan brat", • Biodegradacja odpadów- metoda projektu plakatów, cykliczne pogadanki na lekcjach biologii, • Warsztaty edukacyjne pod hasłem" Zanim zaleje nas plastik", • Warsztaty na temat" Odnawialne źródła energii", • Akcja – ukwiecamy naszą szkołę, sadzenie roślin ozdobnych • Ponadto w roku szkolnym 2022/2023 realizowano projekt edukacyjno-czytelniczy „Zielnik mojej okolicy”. W ramach tego projektu uczniowie rozpoznawali pospolite chwasty i zioła rosnące w najbliższej okolicy, następnie zasuszali zebrane egzemplarze. Informacji na temat zebranych roślin wyszukiwali zarówno w Internecie jak i w dostępnych w bibliotece szkolnej opracowaniach fachowych oraz w literaturze pięknej. Efektem tej pracy jest zielnik z krótkim opisem roślin i cytatami z literatury w postaci albumu, dostępny w bibliotece szkolnej oraz szereg obrazów wykonanych z zasuszonych roślin. • Gazetka ogólnodostępna dot. Ochrona przyrody w powiecie tarnowskim, • Gazetki szkolne dot. Segregacji odpadów , Sprzątania Świata, • Dnia wody, Dnia Ziemi, • Stop zmianom klimatu 	Zespół Szkół dla Niesłyszących i Słabo Słyszących w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
2.7.		<ul style="list-style-type: none"> • Wykład dr inż. Doroty Haliniak na temat OZE, 	Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych im. Jana Szczepanika w Tarnowie	2022-2023	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Źródło finansowania
		<ul style="list-style-type: none"> • Małopolska dla Klimatu- wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla Województwa Małopolskiego- warsztaty prowadzone przez p. Małgorzatę Bartkiewicz, • Akcja sprzątania Ziemi 2022 „Wszystkie Śmieci są nasze”- sprzątnięcie Góry św. Marcina z Wydziałem Ochrony Środowiska UM i grupą Decathlon, • Akcja sprzątania Ziemi 2023 „Sprzątamy dla Polski”, • Małopolska Noc Naukowców- warsztaty dotyczące zmian klimatycznych- program autorski nauczyciela geografii p. A. Pagacz- Plebanek, • wykłady, prezentacje nt. zagrożeń wód wywołanych działalnością człowieka, • Udział w wykładach Wydziału Ochrony Środowiska AT „O piorunach, żabach i skaczących mnichach” , • Audycje, prezentacje multimedialne przygotowane przez młodzież z okazji Dnia Ziemi i Dnia Ochrony Środowiska • Udział w międzyszkolnym Turnieju Wiedzy Ekologicznej BE.Eco, • Udział w przeglądzie filmów ekologicznych „Ekoświat”. 			
2.8.		<ul style="list-style-type: none"> • Udział w konkursie zorganizowanym przez UM Tarnowa we współpracy z Zespołem Parków Krajobrazowych Pogórze pod hasłem „Zaprośmy ptaki do Tarnowa”, • Ekolekcje na temat funkcjonowania środowiska przyrodniczego i zagrożeń wynikających z działalności człowieka, • Udział w akcji „Sprzątanie Małopolski”, • Zajęcia terenowe w Parku Strzeleckim w Tarnowie dla uczniów klas IV SP25 podczas których uczniowie poznali rolę roślin w oczyszczaniu powietrza, zapoznali się z obiegiem wody w przyrodzie z wykorzystaniem elementów parku, • Zbiórka zużytych baterii, która zakończyła się zebraniem 54 kg (z każdym rokiem ta ilość jest większa), • Zbiórka surowców wtórnych – makulatury, • Konkursy szkolne w ramach projektu ekologicznego w których uczniowie mieli możliwość wykazania się zdobytą wiedzą i umiejętnościami w następujących kategoriach: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wiedza: „Zanieczyszczenia powietrza i skutki niewłaściwego gospodarowania odpadami”, ○ Prezentacja multimedialna: „Kawałek błękitnego nieba”, ○ Eksperyment „Co unosi się w powietrzu?” ○ Port folio na temat jakości powietrza w naszym regionie, monitoring, parametry jakości powietrza, ○ Sesja plakatowa- komiks „Świat zadymiony ma tylko złe strony”, ○ Poradnik „Dbajmy o czyste powietrze”, • Udział w akcji „Sprzątanie świata”. 	<p style="text-align: center;">Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi w Tarnowie (Integracyjna Szkoła Podstawowa Nr25 oraz XX Liceum Ogólnokształcące)</p>	2022	Środki własne

Ip.	Działania/Zadania	Opis podjętych działań	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Źródło finansowania
2.9.		<ul style="list-style-type: none"> • udział uczniów w wykładach o tematyce ekologicznej w AT, • udział uczniów w projekcjach filmów ekologicznych w ramach XXIII i XXIV Przeglądu Filmów Ekologicznych w kinie Marzenie – projekcja filmu „Animal” oraz „Simona”, • realizacja treści o tematyce ekologicznej, • w ramach lekcji biologii, chemii, geografii i fizyki, • obchody Dnia Ziemi 22 kwietnia - akcja edukacyjna, konkurs wiedzy ekologicznej, • realizacja filmu ekologicznego (film opublikowany na stronie fb szkoły), • udział uczniów w Ogólnopolskim Konkursie Geologiczno – Środowiskowym „Nasza Ziemia. Środowisko przyrodnicze wczoraj, dziś i jutro”. 	Zespół Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
2.10.		<ul style="list-style-type: none"> • Z okazji Światowego Dnia Zwierząt, 4.X – przeprowadzono konkurs na najciekawszą fotografię przyrodniczą. • w ramach akcji „Sprytny dom” – przeprowadzono pogadankę nt. źródeł energii przyjaznych środowisku oraz sposobów jej oszczędzania, • prelekcja na temat odnawialnych źródeł energii pt. 'Niekonwencjonalne źródła energii - wady i zalety, oraz sposoby ich wykorzystywania'. 	Zespół Szkół Budowlanych w Tarnowie	2022-2023	Środki własne
2.11.		<ul style="list-style-type: none"> • Co roku ogólnopolska akcja sprzątanie świata. Zorganizowane zostało spotkanie z pracownikiem Parków Krajobrazowych w Polsce, dotyczące zadrzewień śródpolnych w krajobrazie. Organizujemy akcje proekologiczne na terenie szkoły, np. konkursy o tematyce ekologicznej, • Coroczny udział w Olimpiadzie ekologicznej, organizowanej przez: Toyota Motor Poland Company Limited. 	Zespół Szkół Ekonomiczno-Ogrodniczych w Tarnowie	2022-2023	Środki własne

5. Ocena realizacji celów i zadań wynikających z programu ochrony środowiska dla Miasta Tarnowa

6. Analiza osiągniętego efektu ekologicznego oraz weryfikacja wdrażania Programu

W celu przedstawienia stopnia realizacji Programu ochrony środowiska oraz zobrazowania zmian zachodzących w środowisku na terenie miasta Tarnowa, posłużono się wyznaczonymi wskaźnikami monitoringu. Wskaźniki te determinują wyznaczone zadania, których realizacja przyczynia się do poprawy stanu środowiska.

Wskaźniki te określono na podstawie danych z: Głównego Urzędu Statystycznego, Raportów o stanie miasta, danych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Państwowego Instytutu Geologicznego, Bazy azbestowej.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie wskaźników monitoringu dla roku bazowego 2019 lub 2020 oraz dla lat 2022 i 2023 (w miarę dostępności). Ponadto w tabeli przedstawiona została tendencja zmian wskaźników w ramach realizacji Programu. W przypadku danych z GUS za 2023 r. w chwili opracowywania raportu były niedostępne. Dlatego tendencję zmian określono na podstawie informacji z 2022 r.

Pozytywny trend widoczny jest w obszarach interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza, gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa, gospodarce odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów. Ponadto część wskaźników osiągnęła w roku 2022 lub 2023 wartość docelową założoną w Programie ochrony środowiska, są to m.in.:

- klasa A jakości powietrza ze względu na stężenie pyłu zawieszonego PM10,
- klasa A jakości powietrza ze względu na stężenie benzo(a)pirenu,
- liczba form ochrony przyrody na terenie miasta Tarnowa
- wzrost powyżej zakładanej wartości powierzchni terenów zieleni (parki, zieleń uliczna, tereny zieleni osiedlowej, cmentarze),
- liczba punktów pomiarowych, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości promieniowania elektromagnetycznego
- liczba osób narażonych na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne

Pozostałe zauważalne pozytywne tendencje to m.in.:

- Spadek zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem
- Wzrost długości czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej,
- Wzrost długości czynnej sieci kanalizacyjnej,
- Wzrost liczby przydomowych oczyszczalni ścieków,
- Spadek materiałów zawierających azbest pozostałych do usunięcia i unieszkodliwienia,
- Wzrost liczby przeprowadzonych kampanii edukacyjnych, liczba opublikowanych postów na stronach www, w mediach społecznościowych, audycji w radiu, liczba warsztatów/szkoleń/webinariów/ konkursów edukacyjnych/kampanii.

Część wskaźników na przestrzeni ostatnich lat nie uległa zmianie. Najczęściej za taki stan rzeczy odpowiedzialne są dokumenty określające stan wskaźnika, które opracowywane są w sposób cykliczny, w związku z czym w okresie obowiązywania opracowania wskaźnik nie ulegnie zmianie (np. mapa akustyczna). Jednymi ze wskaźników charakteryzujących się negatywnym trendem to wzrost liczby aktywnych i okresowo aktywnych osuwisk, wzrost liczby zbiorników bezodpływowych oraz wystąpienie poważnych awarii.

W tabeli 6 przedstawiono wskaźniki monitorowania efektywności Programu.

Tabela 6 Wskaźniki monitorowania i efekty realizacji Programu ochrony środowiska dla Miasta Tarnowa w latach 2022-2023

Obszar interwencji	Wskaźnik	Jednostka	Wartość bazowa	Wartość uzyskana w 2022 r.	Wartość uzyskana w 2023 r.	Wartość docelowa w 2028 r.	Źródło danych
Ochrona klimatu i jakości powietrza (OKJP)	klasa jakości powietrza ze względu na stężenie pyłu zawieszzonego PM10	-	Klasa C (2020 r.)	Klasa A	Klasa A	Klasa A	GIOŚ
	klasa jakości powietrza ze względu na stężenie benzo(a)pirenu	-	Klasa C (2020 r.)	Klasa C	Klasa A	Klasa A	GIOŚ
Zagrożenia hałasem (ZH)	liczba mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas drogowy w mieście	Os.	2 807 (w zakresie 0-5 dB 20222) 481 (w zakresie 5-10 dB) (Mapa akustyczna Miasta Tarnowa 2019 r.)	Obowiązuje „Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Tarnowa”, przyjęty uchwałą Nr LVI/546/2021 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 25 listopada 2021 – dokument uwzględnia pomiary z 2019 r. Kolejne pomiary powtórzone zostaną w ciągu 5 lat.		<2 807	Program ochrony środowiska przed hałasem
	liczba mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas przemysłowy w mieście	Os.	35 (w zakresie 0-5 dB) 72 (w zakresie 5-10 dB) (Mapa akustyczna Miasta Tarnowa 2019 r.)			<481	
	liczba punktów pomiarowych, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości promieniowania elektromagnetycznego	Szt.	0 (2020 r.)	0	Brak pomiarów	0	GIOŚ
	liczba osób narażonych na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne	Os.	0 (2020 r.)	0	Brak pomiarów	0	GIOŚ
Gospodarowanie wodami (GW)	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	tys. m ³	14 437,6 (2020 r.)	13 679,7	*b.d.	<11 165	GUS

Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tarnowa na lata 2022-2028” ze strategią krótkoterminową na lata 2022-2024 za lata 2022-2023

Gospodarka wodnościekowa (GWS)	długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej	km	389,1 (2020 r.)	396,6	*b.d.	>389,1	GUS
	długość czynnej sieci kanalizacyjnej	Km	372,7 (2020 r.)	378,8	*b.d.	>372,7	GUS
	liczba zbiorników bezodpływowych	Szt.	452 (2020 r.)	466	*b.d.	>452	GUS
	liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	Szt.	7 (2020 r.)	8	*b.d.	>7	GUS
Gleby (GL)	liczba osuwisk aktywnych i okresowo aktywnych	Szt.	38 (2020 r.)	43*	43*	=<38	PIG-PIB (SOPO)
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)	masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca	kg/m	384 (2020 r.)	390		400	GUS /sprawozdanie
	poziom ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	%	Brak (wskaźnik monitorowania obowiązuje od 2021 r.)	32		60	
	masa zinwentaryzowanych materiałów zawierających azbest pozostałych do usunięcia i unieszkodliwienia	Mg	1 678,26 (2021 r.)	b.d.	1 213,3 (stan na 22.04.2024 r.)	305	Baza azbestowa
Zasoby przyrodnicze (ZP)	liczba form ochrony przyrody na terenie miasta Tarnowa	Szt.	46 (2020 r.)	b.d.	48	47	RDOŚ /CRFOP
	powierzchnia terenów zieleni (parki, zieleń uliczna, tereny zieleni osiedlowej, cmentarze)	ha	219,59 (2020 r.)	399,12		221,1	Miasto
	liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych, liczba opublikowanych postów na stronach www, w mediach społecznościowych, audycji w radiu, liczba warsztatów/szkoleń/ webinarów/ konkursów edukacyjnych/kampanii	Szt.	0 (2020 r.)	>20	>20	46	Miasto
	Lesistość	%	4,0 (2020 r.)	4,0		4,3	GUS
Zagrożenia poważnymi awariami (ZPA)	liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii (zgodnie z definicją art. 3 pkt 23 ustawy POŚ)	Szt.	0 (2020 r.)	0	2	0	WIOŚ

	Pozytywny trend zmian
	Negatywny trend zmian
	Bez zmian

*b.d.- odnosi się do danych GUS za 2023 r., które dostępne będą w drugim półroczu 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, WIOŚ, CRFOP, Miasto

5. Podsumowanie

Informacje przedstawione w niniejszym Raporcie pozyskano w oparciu o ankietyzację Instytucji wskazanych w „Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Tarnowa na lata 2022-2028 ze strategią krótkoterminową na lata 2022-2024”, które stanowiły jednostki odpowiedzialne za realizację poszczególnych przedsięwzięć, a także w oparciu o informacje będące w posiadaniu Urzędu Miasta w Tarnowie. Proces zbierania danych na potrzeby opracowania niniejszego Raportu został przeprowadzony w miesiącach od marca do czerwca 2024 r.

W przypadku wpisów w kolumnach pn. „*Poniesione koszty*” i „*źródła finansowania*” nie we wszystkich zdołano określić poziom wydatkowanych środków finansowych na realizację zadań przez podmioty odpowiedzialne. Świadczy to o trudności w jednoznacznym określeniu kosztów realizacji przedsięwzięć, zwłaszcza pozainwestycyjnych. Koszty tego rodzaju zadań są bowiem bardzo często kwalifikowane do kosztów bieżących związanych z funkcjonowaniem poszczególnych podmiotów publicznych.

W trakcie pozyskiwania danych napotkano trudności związane z przekazywaniem, przez Instytucje i inne podmioty zaangażowane w realizację Programu, informacji niepełnych, często o różnym stopniu szczegółowości. Napotkano następujące problemy z uzyskaniem potrzebnych danych:

- bardzo obszerny zakres przedstawianych danych, odnoszący się do przedsięwzięć z szeroko rozumianego obszaru ochrony środowiska,
- różny stopień realizacji poszczególnych zadań oraz stopień zaawansowania inwestycji,
- dokonywane na bieżąco zmiany w zakresie zadań realizowanych przez poszczególne jednostki,
- brak szczegółowego ewidencjonowania niektórych danych,
- brak możliwości poświęcenia czasu na szczegółowe zebranie danych i wypełnienie ankiety.

Analiza zadań zrealizowanych w latach 2022–2023 pokazuje, że Miasto Tarnów oraz inne jednostki podjęły działania w zakresie realizacji zadań w poszczególnych obszarach interwencji służących osiągnięciu założonego celu jakim jest poprawa stanu środowiska.

Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza (OKJP)

W ramach realizacji zadań wynikających z Programu ochrony środowiska dla Miasta Tarnowa najwięcej środków finansowych zostało przeznaczonych na ochronę powietrza atmosferycznego. Część przedsięwzięć z zakresu ochrony powietrza jest zbieżna z działaniami na rzecz poprawy klimatu akustycznego. Są to głównie zadania dotyczące modernizacji i rozbudowy dróg. Zrealizowane przedsięwzięcia drogowe dotyczyły głównie przebudowy, modernizacji oraz rozbudowy dróg w mieście oraz budowy ścieżek rowerowych. W latach 2022-2023 zrealizowano 15 inwestycji drogowych oraz 4 inwestycje w ścieżki rowerowe.

Podjęte zostały działania zmierzające między innymi do obniżenia emisji niskiej poprzez wymianę nieekologicznych źródeł ciepła na nowe. W analizowanym okresie Miasto Tarnów udzieliło dotacji mieszkańcom do likwidacji nieekologicznych źródeł ciepła w gospodarstwach domowych. Dzięki dofinansowaniu udało się zlikwidować w sumie 253 stare piece.

Działalność administracyjna w zakresie ochrony powietrza poszczególnych wydziałów Urzędu Miasta polegała również na wydawaniu decyzji administracyjnych. W analizowanym okresie wydano 13 pozwoleń i zmian decyzji na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza.

W mieście prowadzono również działania promujące korzystanie z transportu publicznego polegające na zorganizowaniu kilku akcji edukacyjnych w tym zakresie: znakowanie rowerów w ramach Europejskiego

Tygodnia Mobilności, akcję Rowerem do szkoły, prezentację "ekosamochodów", Dzień bez samochodu, udział Miasta Tarnowa w „Rowerowej Stolicy Polski 2023” oraz „Europejskim Tygodniu Mobilności”, udział w kampanii „Transport przyjazny środowisku”, udział w kampanii zorganizowanej w ramach Projektu LIFE-IP EKOMAŁOPOLSKA „Wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego”. Ponadto utworzony został parking typu Bike&Ride na 12 miejsc parkingowych oraz samoobsługowe stacje naprawy rowerów, wiaty zadaszone wraz ze stojakami dla rowerów, itp. Podjęte działania mają na celu popularyzację rowerów jako środka transportu oraz zwiększenie popularności transportu publicznego, które przyczynią się do mniejszego ruchu samochodowego i ograniczenia emisji spalin z pojazdów mechanicznych.

Realizowane były również działania promujące OZE oraz edukacja w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej. W porozumieniu z WFOŚiGW w Krakowie w punktach obsługi Programu „Czyste Powietrze” zatrudnieni Ekodoradcy prowadzą doradztwo dla mieszkańców w zakresie technologii OZE, źródeł ogrzewania, programów dofinansowania i wymagań uchwały antysmogowej. Miasto organizowało kampanie ekologiczne mające na celu podniesienie świadomości w zakresie ochrony powietrza przy wsparciu środków z NFOŚiGW: „Razem stwórzmy lepszy klimat” oraz „Zieleń miejska w Tarnowie sprzyja klimatowi”.

Kontrole w sprawie przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska, uchwały antysmogowej oraz przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach przeprowadzane są przez Strażników Miejskich. W omawianym okresie przeprowadzono 115 kontroli interwencyjnych i planowanych, w wyniku których wykryto 33 przypadki spalania odpadów i pozostałości roślinnych.

Wśród innych niezaplanowanych ale zrealizowanych na terenie miasta Tarnowa działań można wymienić m.in. poprawę efektywności energetycznej miejskiego oświetlenia ulicznego poprzez wymianę 1301 opraw sodowych na oświetlenie LED, instalację 3 odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej i utworzenie 21 stacji ładowania pojazdów elektrycznych.

Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie w ramach ochrony jakości powietrza zrealizowało działania polegające na budowie modułu silników gazowych do skojarzonego wytwarzania energii elektrycznej i ciepła, budowie wolno stojących kolektorów słonecznych wraz z zewnętrzną instalacją ciepłowniczą oraz budowie instalacji suchego odsiarczania spalin. W latach 2022-2023 do sieci miejskiej podłączonych zostało 9 budynków i zlikwidowano 7 pieców. Ponadto podłączono do sieci ciepłowniczej 50 budynków mieszkalnych i obiektów usługowych.

Polska Spółka Gazownictwa w latach 2022-2023 wykonała 12,224 km sieci gazowej oraz 276 szt. nowych przyłączy.

Ponadto w latach 2022-2023 Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Tarnowie cyklicznie prowadziło w szkołach podstawowych "Lekcje ciepła", ponadto prowadziło kampanie edukacyjną "Rozsądnie korzystajmy z ciepła", kampanię edukacyjną „20stopni.pl” na rzecz ograniczenia zużycia ciepła, eliminacji wykorzystywania paliw kopalnych, a przez to ochrony powietrza i zasobów planety. W ramach projektu LIFE Małopolska w zdrowej atmosferze zorganizowano 9 wydarzeń ekologicznych.

Znaczące inwestycje związane z poprawą efektywności energetycznej oraz dostosowywaniem obszaru energetyki do wymagań konkluzji BAT podjęte zostały przez Grupę Azoty S.A. W ramach inwestycji zakończono budowę turbogenerатора wykorzystującego parę i rurociągu pary oraz dostosowanie Instalacji odsiarczania spalin do wymagań konkluzji BAT. Ponadto przekazano do użytkowania instalację absorpcji IOS kotła oraz zakończono modernizację kotła gazowego.

Obszar interwencji: Zagrożenie hałasem (ZH)

W zakresie ochrony przed hałasem można zaliczyć wymianę nawierzchni dróg na nawierzchnię o obniżonej hałaśliwości, które wykonywane były przy okazji inwestycji drogowych oraz wprowadzanie środków trwałego uspokajania ruchu w tym montaż słupków przed przejściami dla pieszych, wprowadzanie ograniczenia prędkości i wykonanie azylów (sztuczne wyspy) dla pieszych.

W celu redukcji ponadnormatywnego hałasu Grupa Azoty S.A. wprowadza rozwiązania polegające na optymalnym wyborze optymalnych urządzeń i technologii, bieżące usuwanie nieszczelności powodujących hałas, stosowanie osłon akustycznych oraz prowadzenie regularnych pomiarów hałasu.

Obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne (PEM)

W ramach ochrony przed polami elektromagnetycznymi prowadzony jest przez GIOŚ stały monitoring pól elektromagnetycznych w 2 miejscach pomiarowych na terenie miasta Tarnowa: ul. Rynek i ul. Szujskiego.

Przeprowadzone pomiary pokazały, że odnotowane wartości natężenia pola elektromagnetycznego nie tylko mieszczą się w normach, ale ich wartości są na niskich poziomach.

Zapisy dotyczące ochrony przed polami elektromagnetycznymi wprowadzane są do opracowań planistycznych. Ponadto Miasto prowadzi rejestr i aktualizację zgłoszeń źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne.

Obszary interwencji: Gospodarowanie wodami (GW), Gospodarka wodno-ściekowa (GWŚ)

Działania inwestycyjne w znacznej mierze skoncentrowane były również na ochronie wód oraz na gospodarce wodno-ściekowej.

Zadania, wynikające z Programu Ochrony Środowiska w zakresie gospodarowania wodami i gospodarki wodno-ściekowej na terenie Miasta Tarnowa, oparto m.in. na rozbudowie i modernizacji sieci wodociągowych i ujęć wody, budowie i przebudowie kanalizacji ogólnospławnej. Ponadto przeprowadzono również modernizację oczyszczalni ścieków.

W ramach rozwój lokalnych systemów błękitno –zielonej infrastruktury służącej przechwytywaniu nadmiaru wód opadowych Miasto dofinansowało do budowy 58 zbiorników naziemnych oraz 21 zbiorników podziemnych gromadzących wody opadowe i roztopowe.

GIOŚ prowadzi regularne badania i oceny jakości wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Zrealizowane przedsięwzięcia i działania miały na celu zapewnienie lepszej ochrony wód, poprawy warunków życia mieszkańców oraz spełnienia wymagań prawa krajowego i dyrektywy wodnej UE.

Obszar interwencji: zasoby geologiczne (ZG),

Ochrona zasobów geologicznych prowadzona jest przez Miasto na etapie opracowań planistycznych poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W analizowanym okresie, po zakończonej eksploatacji surowców mineralnych zostały zrehabilitowane dwa tereny poeksploatacyjne.

Obszar interwencji: Gleby (GL)

W celu ochrony powierzchni ziemi przed osuwiskami, Państwowy Instytut Geologiczny co roku prowadzi monitoring istniejących osuwisk na terenie miasta.

Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)

Działania w zakresie gospodarki odpadami realizowane były głównie przez MPGK poprzez: prowadzenie dwóch punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK), odbiór odpadów komunalnych oraz ich zagospodarowanie oraz realizację działań inwestycyjnych, w tym m.in. budowę kompostowni i zakup i modernizację pojazdów do odbioru odpadów. Ponadto Miasto prowadziło kampanie edukacyjne w tarnowskich jednostkach oświatowych oraz akcje m.in. zbierania leków, zużytych baterii, Sprzątanie Świata, Posprzątaj z nami Małopolskę. W zakresie likwidacji dzikich wysypisk w latach 2022-2023 udało się usunąć 24 Mg odpadów. Akcja usuwania odpadów zawierających azbest miała miejsca w 2022 r. i dzięki niej udało się dofinansować usunięcie 64,9 Mg wyrobów azbestowych.

Obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze (ZP)

W ramach ochrony przyrody działania realizowane przez Miasto polegały głównie na inwentaryzacji pomników przyrody oraz pielęgnacja ustanowionych pomników przyrody. Ponadto podjęto uchwały o ustanowieniu dwóch pomników przyrody: – dębu szypułkowego na Placu Bohaterów Getta i dębu szypułkowego przy ul. Generała Józefa Bema 13. Miasto realizowało również działania o charakterze edukacyjnym w zakresie ochrony przyrody przez organizację, m.in. konkursów ekologicznych. Działaniami edukacyjnymi w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej. zajmowały się również jednostki oświatowe oraz Nadleśnictwo Gromnik.

Obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami (ZPA)

Istotnym działaniem zapobiegającym poważnym awariom było utrzymanie i wyposażenie w niezbędny sprzęt jednostki ratownicze, w tym zakup specjalistycznego samochodu do zadań prewencyjno-operacyjnych.

Edukacja ekologiczna prowadzona przez jednostki oświatowe

Edukacja ekologiczna prowadzona przez jednostki oświatowe już od najmłodszych lat, odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu postaw i zachowań proekologicznych u dzieci i młodzieży. Dzięki zajęciom edukacyjnym,

warsztatom, wyjazdom terenowym oraz projektom ekologicznym, uczniowie uczą się dbałości o środowisko naturalne, odpowiedzialności za naturę oraz konsekwencji swoich działań dla planety.

Ważne jest, aby dzieci i młodzież miały świadomość, jakie skutki mają zanieczyszczenia środowiska, wylesianie, zmiany klimatu czy nadmierna konsumpcja na życie na Ziemi. Dzięki edukacji ekologicznej uczniowie uczą się, jakie działania podejmować, aby chronić środowisko i przyczynić się do jego ochrony.

Przedszkola i szkoły, jako miejsca, w których spędzają dużą część swojego czasu, mają ogromny potencjał w propagowaniu postaw proekologicznych. Dlatego ważne jest, aby edukacja ekologiczna była integralną częścią programu nauczania i była prowadzona przez nauczycieli zaangażowanych w tę tematykę. Dzięki edukacji ekologicznej przedszkola i szkoły mogą przyczynić się do kształtowania pokoleń świadomych oraz zaangażowanych w ochronę środowiska, co jest kluczowe dla przyszłości naszej planety.

W 2022 r. Miasto wspólnie z WFOŚiGW sfinansowało kampanię ekologiczną „Kampania edukacyjna w tarnowskich placówkach oświatowych: Ratujmy naszą planetę – zamiast zmieniać środowisko, zmieńmy siebie”. W ramach kampanii oprócz zajęć dydaktycznych, cyklu wycieczek i spacerów, zorganizowano akcje i konkursy ekologiczne (zbiórka makulatury, opakowań plastikowych typu PET, baterii, konkursy artystyczne o tematyce związanej z ochroną powietrza i klimatu). W drodze przetargu wyłoniona została firma, która przygotowała zestawy gadżetów ekologicznych wyprodukowanych z materiałów recyklingowych (m.in. notesy, długopisy). Ekologiczne gadżety rozdysponowano placówkom oświatowym, które brały udział w działaniach uwzględnionych w kampanii.

W 2023 r. przeprowadzono dwie kampanie ekologiczne w jednostkach oświatowych przy wsparciu środków z NFOŚiGW: „Razem stwórzmy lepszy klimat! – działania edukacyjne w zakresie przeciwdziałania emisjom” oraz „Zieleń miejska w Tarnowie sprzyja klimatowi”.

Do akcji ekologicznej „Zbieramy zużyte baterie” w 2022 r. i 2023 r. przyłączyło się 66 placówek oświatowych z Tarnowa, podczas której zebrano ponad 13 ton zużytych baterii. W zbiorce, transporcie i utylizacji baterii pomogła firma AGRO-FILM. Jednostki oświatowe przyłączyły się również do akcji „Zbiórka opakowań plastikowych” oraz „Zbieram, segreguję, odzyskuję”.

Wydział Ochrony Środowiska przy Urzędzie Miasta w 2022 r. zorganizował konkurs na wykonanie budki lęgowej „Zaprośmy ptaki do Tarnowa”, w którym udział wzięło 11 placówek oświatowych. Konkurs został przeprowadzony wspólnie z Zespołem Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego.

Placówki oświatowe przyłączyły się również do ogólnopolskiej akcji „Sprzątania Świata”. W 2022 r. w akcji udział wzięło 35 placówek oświatowych z terenu Tarnowa.

Placówki edukacyjne z terenu miasta Tarnowa realizują również swoje własne autorskie programy i akcje edukacji ekologicznej. Szczegółowe informacje znajdują się w tabelach nr 3, 4 i 5.

Oceniając stan realizacji zadań zapisanych w harmonogramie „Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tarnowa na lata 2022-2028 ze strategią krótkoterminową na lata 2022-2024” za lata 2022-2023 można stwierdzić, że większość zadań została już zrealizowana lub jest w trakcie realizacji. Większość zaplanowanych działań ma również charakter ciągły i jest wykonywane nieprzerwalnie i systematycznie przez samorząd gminny, nie tylko w zakładanym okresie czasu, ale na bieżąco na przykład działania związane z utrzymaniem infrastruktury publicznej czy świadczenie usług dla mieszkańców.

Podsumowując wydatkowanie funduszy na realizację Programu w latach 2022-2023, wysokość poniesionych kosztów przedstawia się następująco:

Tabela 7 Wysokość poniesionych kosztów na zadania własne i zadania monitorowane w latach 2022-2023

Lp.	Obszary interwencji	Zadania własne Miasta	Zadania monitorowane przez Miasto
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza (OKJP)	32 761 769,07	78 993 000,00
2.	Zagrożenie hałasem (ZH)	18 693,00	0
3.	Pola elektromagnetyczne (PEM)	0	0
4.	Gospodarowanie wodami (GW)	528 500,11	8 886 000,00
5.	Gospodarka wodno-ściekowa (GWS)	2 076 514,03	15 567 500,00

6.	Zasoby geologiczne (ZG)	0	349 000,00
7.	Gleby (GL)	0	0
8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)	1 665 979,20	64 478 935,54
9.	Zasoby przyrodnicze (ZP)	82 396,04	0
10.	Zagrożenia poważnymi awariami (ZPA)	100 000,00	0
Suma		37 233 851,45 zł	168 274 435,54 zł
RAZEM (własne + monitorowane)		205 508 286,99 zł	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Źródłami finansowania realizowanych zadań były:

- budżet Miasta,
- środki własne inwestorów,
- Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna,
- Środki unijne.